

MEMORANDUM 2014-2019

van de Strategische AdviesRaad voor
Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Sectorraad Kunsten en Erfgoed

Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk

Vlaamse Sportraad

Sectorraad Media

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	5
Over de SARC	7
Waarden en algemene aanbevelingen	11
voor een cultuurbeleid	
Memorandum 2014-2019	
Sectorraad Kunsten en Erfgoed	23
Memorandum 2014-2019	
Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk	37
Memorandum 2014-2019	
Vlaamse Sportraad	53
Memorandum 2014-2019	
Sectorraad Media	61

Woord vooraf

De SARC-leden, onafhankelijke deskundigen en vertegenwoordigers van het middenveld uit de sectoren cultuur, jeugd, sport en media hebben samen nagedacht en overlegd over wat echt belangrijk is voor het beleid. Het resultaat van hun maandenlange werkzaamheden is terug te vinden in de memoranda van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed, de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk, de Vlaamse Sportraad en de Sectorraad Media, die samen met de algemene aanbevelingen van de Algemene Raad het Memorandum van de SARC uitmaken.

De Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC) wil met dit Memorandum een krachtige boodschap richten aan de toekomstige Vlaamse beleidsmakers. De SARC vraagt uitdrukkelijk dat de politieke partijen in hun verkiezingsprogramma's, de nieuwe Vlaamse Regering in haar regeerakkoord en het nieuwe Vlaams Parlement in zijn wetgevend werk, rekening houden met de aanbevelingen die we formuleren.

Welvaart en welzijn zijn belangrijke waarden voor de Vlaamse regio. Om de uitdagingen waar we voor staan (o.a. vergrijzing, gezondheidszorg, tewerkstelling, innovatie en duurzaamheid) aan te gaan, kunnen cultuur, jeugd, sport en media een cruciale rol spelen.

Cultuur bepaalt immers mee de Vlaamse identiteit. Cultuur geeft het leven nog meer zin, zorgt voor passie, vreugde, plezier en brengt mensen samen. Cultuur genereert creativiteit en zin voor initiatief.

We hopen dat de beleidsmakers in de periode 2014-2019 met de aanbevelingen aan de slag kunnen.

Luk Verschueren
Algemeen voorzitter

Over de SARC

Oprichting

De SARC werd opgericht als strategische adviesraad bij decreet van 30 november 2007 houdende de oprichting van de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (B.S. 15 januari 2008).

De oprichting kadert binnen het decreet tot regeling van strategische adviesraden, van 18 juli 2003 (B.S. 22 augustus 2003).

De Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media kiest als roepnaam SARC, de afkorting van Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media.

Opdrachten en bevoegdheden

De SARC brengt uit eigen beweging of op verzoek advies uit over de hoofdlijnen van het beleid, over voorontwerpen of voorstellen van decreet en over ontwerpen van besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot Cultuur, Jeugd, Sport en Media. De SARC draagt bij tot de vorming van een beleidsvisie. Hij volgt en interpreteert de maatschappelijke ontwikkelingen op het vlak van Cultuur, Jeugd, Sport en Media en levert reflecties over beleidsnota's en beleidsbrieven.

De SARC zal ook uit eigen beweging of op verzoek advies uitbrengen over ontwerpen van samenwerkingsakkoord binnen het beleidsdomein die de Vlaamse Gemeenschap wil sluiten met de staat of met andere gemeenschappen en gewesten. Tevens zal de SARC, op eigen initiatief of op verzoek, advies geven over beleidsvoornemens, beleidsplannen en in voorbereiding zijnde regelgeving inzake Cultuur, Jeugd, Sport en Media op het niveau van de federale overheid, de Europese Unie, alsook over internationale verdragen die voorbereid worden.

De Vlaamse Regering is verplicht om advies te vragen over alle voorontwerpen van decreet en over de ontwerpen van besluit van de Vlaamse Regering die van strategisch belang zijn en waarvan de Vlaamse Regering beslist dat het basisuitvoeringsbesluiten zijn. De Vlaamse Regering moet duiding en toelichting geven over haar beslissing aangaande de adviezen die ze verplicht is te vragen.

Organisatie

De structuur van de SARC is aangepast aan het beleidsdomein.

Vier sectorraden (de Sectorraad Kunsten en Erfgoed, de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk, de Vlaamse Sportraad en de Sectorraad Media) zijn autonoom bevoegd voor hun deel van het beleidsdomein. Zij adviseren over thema's die het specifieke deelgebied van het beleidsdomein aanbelangen.

De Algemene Raad adviseert over alle thema's die meerdere deelgebieden van het beleidsdomein aanbelangen. Hij verzorgt ook de interne coördinatie van de adviezen van de sectorraden en draagt bij aan het ontwikkelen van een geïntegreerde beleidsvisie.

Het Vast Bureau van de raad is belast met het dagelijks bestuur.

De structuur van de SARC laat toe om een thematische benadering van de strategische advisering te combineren met een contextualisering voor het volledige beleidsdomein, waarbij de beleidsvelden in een breder maatschappelijk kader worden geplaatst.

Alle adviezen uitgebracht door de SARC zijn openbaar en worden gepubliceerd op de website **www.sarc.be**.

De SARC heeft rechtspersoonlijkheid en beschikt over een dotatie.

De interne werking van de SARC is geregeld in het huishoudelijk reglement, dat door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd op 10 oktober 2008 (B.S. 7 november 2008).

Waarden en algemene aanbevelingen voor een cultuurbeleid

The background features a light green gradient. In the lower-left and bottom-right areas, there are large, overlapping, semi-transparent light green circular shapes. In the center, there is a solid white circle. The text is positioned in the upper right quadrant of the page.

Waarden en algemene aanbevelingen voor een cultuurbeleid

De SARC, de strategische adviesraad voor het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM) heeft zijn Memorandum 2014–2019 klaar.

In dit memorandum schrijven de leden van de SARC hun wensen en verwachtingen neer voor het beleid van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering die medio 2014 aantreden voor een nieuwe beleidsperiode van 5 jaar.

De gezamenlijke historische band als 'culturele materies' is voor de sectoren in het beleidsdomein CJSM wat op de achtergrond geraakt en heeft plaats gemaakt voor een meer gefragmenteerd beleid. Dat culmineerde in de voorbij legislatuur in vier aparte bevoegdheidspakketten verdeeld over vier Vlaamse ministers; één voor cultuur, één voor jeugd, één voor sport en één voor media.

Dit is niet noodzakelijk problematisch omdat er wel degelijk in vele gevallen een verschillende aanpak vereist is om tegemoet te komen aan de specifieke noden van de sectoren.

De SARC heeft als strategische adviesraad voor het Beleidsdomein CJSM onder meer de opdracht om een geïntegreerde visie over het beleidsdomein te formuleren. Dit inleidend hoofdstuk van het memorandum wil hier een bijdrage toe leveren.

Kan cultuur de wereld redden?

Wezenskenmerken van cultuur

Vier wezenskenmerken maken onvervreemdbaar deel uit van de 'culturele materies' cultuur, jeugd, sport en media, die we verder met de overkoepelende term '**cultuur**' omschrijven.

Cultuur bepaalt de identiteit van een gemeenschap

Cultuur staat bovenaan de ranglijst van waarden die belangrijk zijn voor de identiteit van een gemeenschap.¹

Nog voor de onderhandelingen over een handelsakkoord tussen de EU en de VS goed en wel van start gingen, werd de bescherming van eigen mediaproducties als voorafgaande voorwaarde op tafel gelegd. Dit illustreert dat dergelijke bescherming niet louter door economische motieven is geïnspireerd.

Het samenhangingsgevoel (men spreekt ook wel van het 'België- of Vlaanderen-gevoel') dat ontstaat bij sportieve prestaties of sportwedstrijden of het feit dat Vlaanderen zijn kunsten- en

erfgoedpatrimonium gebruikt om op het internationale forum mee uit te pakken, illustreert hoe een gemeenschap zich identificeert met haar **cultuur**.

Cultuur geeft zin, passie, meerwaarde en plezier

Waarom engageren talloze mensen zich vrijwillig in verenigingen of jeugdbewegingen? Waarom zijn musea, theaters of sportevenementen zowel in maatschappelijk goede als slechte tijden publiekstrekkers? Waarom maken zoveel mensen dagelijks gebruik van een gevarieerd media-aanbod? Wellicht omdat ze zin hebben, gepassioneerd of geamuseerd zijn?

Het plezier en de meerwaarde die **cultuur** teweegbrengt bij mensen is onweerlegbaar én onmisbaar. Sociaal-cultureel werk en jeugdwerk bieden ontspanning, leren en bewustwording; kunsten en erfgoed raken en ontroeren mensen; media brengen verrijkende informatie en entertainment; en sport is uitdagend en leuk. Kortom, **cultuur** raakt mensen, spreekt mensen aan en verrijkt hen.

Cultuur bevordert de samenleving

Cultuur brengt mensen bij elkaar. Mensen voelen de behoefte om ervaringen te delen en zich uit te drukken in **culturele expressie**. Sport wordt gedreven door teamgeest en competitie en via de media wordt men vertrouwd met de verscheidenheid in de samenleving. Of het nu gaat om zogenaamde hoge of lage cultuur, Sport-voor-Allen of topsport: mensen komen samen en er worden banden gesmeed.

Omwille van de gemeenschapsvormende impact van **cultuur** op de samenleving, draagt de SARC het belang van participatie hoog in het vaandel. Het is belangrijk dat iedereen op een gelijkwaardige manier kan deelnemen aan de samenleving en aan **cultuur**. Indien **cultuur** werkelijk een weerspiegeling van de samenleving wil zijn, blijft de rijkdom en veelheid aan mensen een doelstelling om na te streven. Het recht op **cultuur** geldt immers voor iedereen.

Cultuur ontwikkelt de samenleving

Cultuur creëert, articuleert, verspreidt en biedt een forum aan maatschappelijke ontwikkelingen en uitdrukkingen. Dit maakt **cultuur** een centrale speler in het maatschappelijke leven en CJSM een belangrijk beleidsdomein.

De sectoren binnen het beleidsdomein CJSM genereren ontwikkeling, vooruitgang en innovatie in de maatschappij. De sectoren lagen mee de basis van sociale vooruitgang en van maatschappelijke vernieuwing (maatschappelijk opbouwwerk, buurtsportprojecten, basiseducatie, inspraak en participatie, milieubewustzijn, duurzame ontwikkeling). Er is ook een link naar de creatieve industrie, ruimtelijke inrichting en architectuur.

Kan **cultuur** de wereld redden? Geen flauw idee, maar kent u iets beters?

Algemene aanbevelingen

Uit bovenstaande blijkt de onvervangbare en onmisbare maatschappelijke rol van cultuur, jeugd, sport en media.² Het is dan ook belangrijk dat de overheid een beleid voert dat deze sectoren ondersteunt en stimuleert.

De SARC rekent er daarom op dat de Vlaamse overheid onderstaande aanbevelingen ter harte neemt.

1. Zorgen voor een evenwichtig en leefbaar cultureel ecosysteem

Een **evenwichtige relatie** tussen cultuur, sport en media moet een belangrijk beleidspunt zijn. De reële verscheidenheid aan sectoren en verschillende beleidsniveaus bevoegd voor CJSM is niet problematisch, zolang de overheid ervoor zorgt dat de verschillende onderdelen van het beleid elkaar niet tegenwerken maar elkaar juist bevorderen; en zolang, in het omgaan met de meerledige aard van het hedendaagse bestuursmodel, het principe van subsidiariteit wordt nagestreefd.

Een gezond Vlaams cultureel ecosysteem staat of valt bij de **economische leefbaarheid** ervan. Vooral de nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en de budgettaire krapte zetten de klassieke financieringswijzen onder druk. Daartegenover staat dat investeren in een kwaliteitsvol cultuur-, jeugd-, sport- en mediabeleid niet enkel van economisch maar ook van cruciaal cultureel belang is.

Versplintering van middelen werkt contraproductief, dus moet de Vlaamse overheid, in samenspraak met het veld, proberen de ter beschikking zijnde middelen en instrumenten zo efficiënt mogelijk in te zetten. Subsidies moeten de belangrijkste financieringsbron blijven, maar nieuwe pistes voor alternatieve financiering moeten verkend worden. Overleg met de sector is daarbij onontbeerlijk.

In Vlaanderen is door de interne staatshervorming de rol van de **verschillende overheidsniveaus** de afgelopen jaren sterk gewijzigd. De raad vraagt dat de verschuiving in taken en financiering tussen de Vlaamse, de provinciale en de lokale overheidsniveaus evenwichtig wordt afgestemd met het belang van de sectoren als voornaamste zorg.

Het lokale niveau is zeer belangrijk voor het beleid inzake cultuur, jeugd en sport in Vlaanderen. Contact met en toenadering tot het publiek zal vaak op dit niveau plaatsvinden en dit moet gekoesterd en gestimuleerd worden.

Een blijvende betrokkenheid vanwege de centrale overheid voor lokaal beleid inzake cultuur, jeugd en sport is cruciaal. De nieuwe relatie tussen de Vlaamse en de lokale overheden kan enkel slagen mits wederzijdse informatie-uitwisseling en regelmatige contacten tussen alle betrokkenen.

De zesde staatshervorming brengt heel wat bevoegdheden over van het federale naar het Vlaamse niveau. De Vlaamse overheid dient zo optimaal mogelijk op deze nieuwe ontwikkeling in te spelen. Sommige aangelegenheden blijven behoren tot de federale bevoegdheid (bv. vrijwilligersstatuut, auteursrechten, billijke vergoedingen, sociaal statuut van de kunstenaar en fiscaliteit). Daarom dienen positieve samenwerkingsinitiatieven te worden genomen. De raad pleit voor meer structureel overleg tussen de federale culturele en wetenschappelijke instellingen en hun verwante actoren in Vlaanderen voor wat betreft doorstroming van kennis in beide richtingen.

Er is behoefte aan een systematische opvolging en screening van de impact van Europese regelgeving op de sectoren CJSM.

2. Raakvlakken koesteren en goede relaties opbouwen en onderhouden

Ongeacht de administratieve indeling van de sectoren cultuur, sport en media blijven ze onmiskenbaar verbonden omdat ze gelijkaardige immateriële waarden belichamen. Materiële zaken mogen dan wel belangrijk zijn, het zijn de immateriële waarden die het leven de moeite waard maken.

Het veelzijdige en maatschappelijk relevant karakter van cultuur, sport en media maakt dat er voortdurend raakvlakken zijn met **andere beleidsdomeinen**. Het beleid moet hier in de toekomst alert voor blijven.

Er dient ook aandacht te zijn voor **diversiteit**. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt enerzijds bij de overheid die diversiteit benoemt als een prioriteit en middelen inzet om de sectoren aan te moedigen en te sensibiliseren, zonder dat er sprake is van een verplichting. Anderzijds moeten ook de actoren op het terrein inspanningen leveren om het belang van diversiteit bekend te maken en te implementeren. Indien de actoren er resoluut voor kiezen om geen inspanningen op dit vlak te leveren, mag de overheid hen hierop appelleren. De actoren op het terrein hebben recht op eigen autonomie, maar moeten wel een verantwoording afleggen.

Investerings in infrastructuur blijven nodig. De **kennis rond het beheer en onderhoud van infrastructuur** dient efficiënter gebundeld en gedeeld te worden. Vaak duiken dezelfde

infrastructuurgerelateerde vragen en problemen op bij verschillende actoren in de culturele sector. De Vlaamse overheid kan een coördinerende rol spelen door samen te werken met actoren in het bredere cultuurveld, sportverenigingen, etc.

Het belang van **lokale verankering** en spreiding kan niet genoeg in de verf worden gezet. Infrastructuur moet afgestemd worden op de lokale participatie. Mogelijkheden om infrastructuur te delen moeten optimaal benut worden.

Door onderling overleg en planning tussen de verschillende bestuurslagen kunnen efficiëntiewinsten worden geboekt wat betreft de spreiding van culturele en sportinfrastructuur over het Vlaamse grondgebied.

3. Bijdragen tot duurzaamheid

Vlaanderen heeft een sterk uitgebouwd middenveld dat bijzonder actief is. De SARC pleit ervoor dat de Vlaamse overheid **het middenveld** volop steunt bij de inzet voor de overgang naar **een duurzame samenleving**.

De sectoren cultuur, sport en media nemen in toenemende mate concrete initiatieven voor een duurzaam beleid door zorgzaam om te gaan met ecologie, verantwoord te handelen en te investeren. Ze **vergroten** eveneens **het draagvlak voor duurzame ontwikkeling** en bevorderen er de bewustwording van via allerhande initiatieven in het sociaal-cultureel werk, de media, de kunsten, het erfgoed en de sport. De Vlaamse overheid dient in samenspraak na te gaan hoe de sectoren verder ingeschakeld kunnen worden.

Het **waarden- en normenkader van deze sectoren is absoluut onontbeerlijk om duurzame ontwikkeling te doen slagen**, en dit gezien de verschillende dimensies die erin vervat zijn:

- de ruimte voor publieke dialoog: cultuur heeft een mobiliserend karakter, kan de publieke dialoog stimuleren en bruggen slaan tussen verschillende sectoren.
- de leer- en ervaringsruimte: gezien de ruime ervaring van cultuur met sociaal en collectief leren evenals met maatschappelijke bewustmakings- en emancipatieprocessen, kan cultuur bijdragen tot de uitbreiding van de kennisdimensie.
- de ruimte voor verbeelding: zonder verbeelding komt er geen verandering. Verbeelding behoort tot de corebusiness van cultuur.

Vlaanderen beschikt over een groot netwerk aan culturele infrastructuur. Jammer genoeg is een deel hiervan verouderd en aan **renovatie** toe. **Investeringen** op eigen kracht zijn vaak onvoldoende zodat organisaties naar bijkomende middelen moeten zoeken. De overheid

kan hierin een partner zijn en impulsen geven om duurzame infrastructuur voor cultuur mee te helpen uitbouwen door o.a. middelen voor het onderhoud en renovatie beschikbaar te stellen, privaat-publieke samenwerkingsverbanden op te zetten, cofinanciering te stimuleren, etc. De SARC beseft dat infrastructuur in vele gevallen een lokale bevoegdheid is, maar een overkoepelend impulsbeleid op Vlaams niveau kan een duwtje in de rug geven in gemeenten waar infrastructuur voor cultuur te weinig aandacht krijgt.

4. Beleid baseren op onderzoek en monitoring

In de voorbije beleidsperiode werd in de beleidsdomeinen CJSM per sector één steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek opgericht, alsook mediawijs.be (het Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijsheid). Aandacht voor beleidsrelevant onderzoek is cruciaal om langetermijnonderzoek en visie te kunnen uitbouwen. Door het feit dat er vier steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek zijn opgericht binnen het beleidsdomein CJSM zal zeer veel aandacht nodig zijn voor het nog beter afstemmen van de verschillende onderzoeksinitiatieven op elkaar en op de beleidsthema's.

De overheid moet beseffen dat **evaluatie-instrumenten** die zich voornamelijk beroepen op cijfermateriaal en kwantitatieve gegevens een vereenvoudiging van de werkelijkheid zijn. Cijfers alleen volstaan niet om een zicht te krijgen op wat zich in de werkelijkheid afspeelt in een organisatie. Dit neemt niet weg dat het toch noodzakelijk is om een bepaalde vorm van evaluatie te hanteren. De verantwoordelijkheid van organisaties op het vlak van bewijslast moet duidelijk worden omschreven.

5. Brussel aandacht geven

Brussel is de hoofdstad van Vlaanderen. De Vlaamse Regering moet er tenminste voor zorgen dat de **regelgeving** die zij opstelt **ook in Brussel toepasbaar** is. Dit vraagt partnerschap en gestructureerd overleg tussen de Vlaamse overheid, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de actoren op het terrein. Brussel is niet enkel de ideale vitrine, maar ook een toegangspoort waarlangs inspiratie en vernieuwing worden binnengelaten. Wat in Brussel plaatsvindt, moet daarom ook toegankelijk zijn in andere talen en voor andere culturen.

6. Participatie bevorderen

Cultuur vormt een belangrijke toegangspoort tot **deelname aan de samenleving**. De toegang tot en het omgaan met de cultuur voor alle groepen is daarom een belangrijke zorg voor de overheid. De maatschappelijke verbreding in de cultuursector lijkt momenteel nog niet te lukken. Het is absoluut nodig hier voldoende aandacht voor te hebben. Participatie moet daarom verweven worden doorheen alle aspecten van het beleid en de praktijk. Participatie betekent aandacht hebben voor de meest kwetsbare groepen, zoals kansarmen, senioren en kinderen en jongeren.

Een **faire spreiding van cultuur** is minstens even belangrijk. Er zijn immers mensen die niet noodzakelijk behoren tot kansengroepen, maar evenzeer geen of weinig aansluiting vinden bij cultuur. Het 'vermijden van uitsluiting' draagt enkele negatieve connotaties; de argumentatie die pleit voor toegang tot cultuur moet positiever geformuleerd worden. Nog meer aandacht voor cultuur, sport en media in het regulier onderwijs en op de openbare omroep zou een grote stap in de juiste richting kunnen betekenen. Het begrip 'fair' impliceert een eerlijke en gelijkwaardige behandeling voor iedereen, wat niet hetzelfde is als bepaalde groepen 'gelijke kansen' geven.

De Vlaamse overheid moet de impact van **stedelijke processen** (verarming, diversiteit van bevolkingsgroepen en demografische groepen, gebruik van krimpende publieke ruimte, etc.) in haar beleid betrekken. De **krimpregio's** mogen niet worden vergeten. Terwijl de bevolkingsdichtheid in steden is geëxplodeerd, neemt het bevolkingsaantal in krimpregio's af. Toegang tot cultuur, sport en media moet hier anders worden georganiseerd.

7. Innovatie stimuleren

Aandacht voor innovatie en vernieuwen blijft essentieel. Dat kan onder meer gebeuren door het ondersteunen en onder de aandacht brengen van best practices. Ondersteunen en begeleiden van nieuwe ideeën en ruimte creëren voor nieuwe ideeën kan de sectoren dynamiseren en een beter rendement van de middelen met zich meebrengen. De overheid dient aan de sectoren **ruimte te geven om hun eigen ding te doen**. Het is niet de bedoeling dat innovatie een doel op zich wordt. Bepaalde organisaties die in het verleden al vernieuwend waren moeten zich niet steeds opnieuw heruitvinden. Structurele subsidies moeten het mogelijk maken om een goede **middenweg** te vinden tussen **vernieuwing en structurele taken**. Men moet behouden wat goed werkt en de tekortkomingen remediëren. Het gaat niet om 'innoveren om te scoren' maar om bestaande vormen aan te passen aan de nieuwe realiteit.

8. Overheid, middenveld en adviesraad partners in bestuur: voorstellen voor een optimale adviespraktijk en advieslandschap.

De SARC is graag bereid zich in te schrijven in een traject dat gericht is op verdere optimalisering van de adviespraktijk en het advieslandschap.

Wat de **adviespraktijk** betreft, verwijst de SARC naar het gezamenlijk vijfpuntenprogramma waarop de strategische adviesraden hopen, samen met de Vlaamse overheid, wezenlijke vooruitgang te kunnen boeken. Het gaat om

- een betere planning van de beleids- en regelgevingsprocessen met een duidelijke rol voor de adviesraden;
- het vroeger consulteren van adviesraden;
- een sterkere dialoog en betere communicatie tussen de adviesraden onderling en met de Vlaamse Regering/het Vlaams Parlement;
- transparante feedback op de adviezen;
- versterkte aandacht voor beleidsonderbouwing en kwaliteitsbewaking.

Een optimaal werkend advies- en overlegmodel staat of valt met een goed gestructureerd en efficiënt **advieslandschap**. De principes die in het kaderdecreet strategische adviesraden zijn opgenomen, zijn hiervoor essentiële bouwstenen. Het gaat om een georganiseerde en gestructureerde participatie van het middenveld, het samenbrengen van de beschikbare deskundigheid over een beleidsveld, beleidsdomein of beleidsthema, ondersteund worden door een eigen secretariaat, toegang hebben tot relevante informatie, het vastleggen van het openbare en publieke karakter van de adviezen en de raden en een autonome rechtspositie kunnen innemen tegenover de beleidsvoerders vanuit het langetermijnperspectief en het strategische karakter van de adviesverlening. Voor het beleidsdomein CJSM dient bovendien het Cultuurpact te worden gerespecteerd.

Het Cultuurpactdecreet van 28 januari 1974 verplicht de overheden om representatieve verenigingen en alle ideologische en filosofische stekkingen te betrekken bij de voorbereiding en de uitvoering van het cultuurbeleid (deze term omvat niet alleen van cultuur, maar heeft eveneens betrekking op jeugd, sport en media). In de praktijk moet deze deelname aan het cultuurbeleid gebeuren door middel van passende bestaande of op te richten organen en structuren, met het oog op inspraak en advies.

Vlaanderen heeft mede door het Cultuurpactdecreet, een lange traditie voor wat betreft advisering over culturele materies. In een evenwichtig uitgebouwd Vlaams strategisch advieslandschap hoort een onafhankelijke strategische adviesraad voor cultuur, jeugd, sport en media thuis. Dergelijke raad die instaat voor de advisering over culturele materies (in casu cultuur, jeugd, sport en media) mag niet worden 'ingebed' in een andere adviesraad.

Niet alleen omdat de onafhankelijke advisering over culturele materies in Vlaanderen een lange traditie heeft, maar vooral omwille van het risico op verschraling. In een breed en open Vlaanderen zijn tal van verbindingen tussen CJSM en andere bevoegdheidsdomeinen, zoals economie, welzijn, gezondheid, toerisme, ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed, onderwijs, internationaal beleid, bestuurszaken, milieu en financiën... Een onafhankelijke strategische adviesraad voor CJSM dient actief op zoek te gaan naar dwarsverbindingen vanuit de eigenheid en specificiteit van cultuur, jeugd, sport of media. Het vrijwaren van die eigenheid maakt dat cultuur, jeugd, sport en media het Vlaamse beleid kunnen bevruchten en versterken. Naast transversale brede adviezen, moet ook ruimte zijn voor thematische diepteadviezen over de specifieke beleidsvelden sport, cultuur, jeugd of media.

De SARC, als overkoepelende raad voor cultuur, jeugd, sport en media, wil zijn huidige onafhankelijke positie met rechtspersoonlijkheid in het Vlaamse advieslandschap behouden. Op die manier wordt verkokering van het beleid met betrekking tot cultuur, jeugd, sport en media vermeden en wordt een geïntegreerde beleidsvisie ontwikkeld, naast gespecialiseerde thematische adviezen. Ook wordt versnippering tegengegaan, en worden schaalvoordelen optimaal benut. En last but not least kan de lange traditie van actieve, geëngageerde betrokkenheid van het gespecialiseerde middenveld worden gevrijwaard en verdergezet.

-
- (1) Een bevraging van het Goethe Instituut (het Duitse Cultuurinstituut voor de verspreiding van de Duitse taal en de internationale culturele samenwerking), peilde naar de Europese waarden. Op de vraag wat Europa betekent, zetten zowel EU burgers als burgers van toekomstige EU landen en buurlanden van de EU 'Cultuur' bovenaan.
 - (2) Wat het beleidsdomein jeugd betreft, is de SARC enkel bevoegd voor het jeugdwerk, als onderdeel van het sociaal-cultureel werk voor jeugd en volwassenen. In de terminologie van het beleidsdomein CJSM hoort dit thuis onder de 'C'. Daarom wordt in deel 2 enkel gewag gemaakt van cultuur, sport en media.

**Memorandum
2014-2019
Sectorraad
Kunsten
en Erfgoed**

Tijdens de voorbije legislatuur van de Vlaamse Regering werden de krijtlijnen van het cultuurbeleid grondig hertekend door het nieuwe Kunstendecreet, het Decreet Lokaal Cultuurbeleid en het Cultureel-erfgoeddecreet. De uitdaging voor de volgende legislatuur zal zijn om de nodige (extra) middelen te bestemmen voor de uitvoering van dit ambitieus beleid. Er moeten duidelijke keuzes gemaakt worden en cruciale elementen zoals adviesprocedures en het sectoroverleg moeten bewaakt worden. Innovatie en cultuur moeten een evidente plaats krijgen in het totale beleid van de Vlaamse Regering.

Het is meer dan ooit een absolute noodzaak dat provincies, steden en gemeenten en Brussel structureel en constructief samenwerken. Er moet meer overleg komen tussen de federale overheid en de gewesten en gemeenschappen over cultuurgelinkte federale bevoegdheden.

Ook samenwerking over de beleidsdomeinen heen zal het rendement verhogen en cultuur zowel artistieke als maatschappelijke meerwaarde geven. Voor de realisatie van essentiële basiswaarden als diversiteit en duurzaamheid zijn eerste stappen gezet. Een inclusief cultuurbeleid is het instrument bij uitstek om hier verder het voortouw in te nemen en deze waarden structureel te verankeren.

Fundamenten

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed adviseert dat de Vlaamse Regering steeds volgende vier basiswaarden en –attitudes voor ogen houdt die horizontaal de prioritaire beleidstopics doorkruisen:

- Permanente aandacht voor **afstemming** en samenwerking actief realiseren in constructieve verbanden: tussen kunsten en erfgoed; binnen CJSM; met andere Vlaamse beleidsdomeinen als onderwijs, economie, tewerkstelling, welzijn, toerisme en onroerend erfgoed. De interne staatshervorming biedt nieuwe mogelijkheden om vanuit een gezamenlijk opgenomen verantwoordelijkheid een rijk en divers cultuurlandschap op lokaal, regionaal, Vlaams en internationaal vlak verder uit te bouwen. Een versterkte Vlaamse regierol en permanente monitoring ondersteunen dit streven. Parallel moet de dialoog met de federale overheid over de uitvoering van de zesde staatshervorming aangegrepen worden om het instrumentarium van het cultuurbeleid uit te breiden.
- Inzetten op een **ambitieuw cultuurbeleid** vanuit een individuele en maatschappelijke noodzaak. Dit vereist (meer) investeringen om bewezen kwaliteit te bestendigen, vernieuwing en verandering mogelijk te maken en historisch ontstane onevenwichten op te heffen tussen disciplines onderling en tussen organisaties en individuele kunstenaars.

- Oog hebben voor **duurzaamheid en diversiteit**, proactief anticiperend op langetermijnontwikkelingen, en dit zowel vanuit een ecologische bekommernis, als bouwend aan een sociaal rechtvaardiger maatschappij.
- Durven **heldere keuzes** te maken vanuit expliciete doelstellingen, een consequente houding, moedige beslissingen, transparantie, permanente evaluatie en kwaliteitsbewaking. En dit in een open dialoog met een sector die mee verantwoordelijkheid opneemt.

Prioriteiten

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed focust zich in zijn aanbevelingen voor het cultuurbeleid 2014-2019 en verder bewust op **zes prioritaire beleidstopics**, getoetst op urgentie, noodzakelijke effectiviteit en betekenis, ook op langere termijn dan de volgende legislatuur. Deze prioriteiten zijn:

1. afstemmen en samenwerken;
2. investeren in groei;
3. bouwen aan culturele ruimtes;
4. gericht internationaliseren;
5. duurzaam digitaliseren;
6. opwaarderen van de kunstenaarspositie.

1. Afstemmen en samenwerken

De implementatie van de zesde staatshervorming, de operationalisering van de interne Vlaamse staatshervorming en de dynamische ontwikkelingen in het kunsten- en erfgoedlandschap vragen de volgende jaren om een **verfijning van het subsidiariteitsbeginsel**.

Eenzijds zijn er de organisaties en individuen die niet langer te vatten zijn binnen strikt afgelijnde functies en disciplines. Ze evolueren van statische instellingen naar dynamische netwerken binnen de kunsten- en erfgoedgemeenschap. Cultuur- en kunstencentra, musea en expertisecentra beperken zich niet tot één bepaald label maar halen hun maatschappelijke relevantie uit een breed uitgebouwde publiekswerking en een veelzijdig programma.

Elke organisatie heeft zo haar eigen DNA en bekleedt een plaats in de kunst- en erfgoedgemeenschap waartoe ze behoort. Door het inhoudelijk uitwaaiëren van de werking van de instellingen en door hun minder scherpe profilering zullen kunsten- en erfgoedorganisaties op elkaars terrein komen.

Anderzijds zijn er als gevolg van de interne staatshervorming en het Planlastendecreet nieuwe krijtlijnen uitgetekend voor de verschillende overheden, op lokaal, provinciaal en Vlaams niveau. De nieuwe culturele ruimte zal zich daarbij vooral op stedelijk niveau en interregionaal afspelen met zowel lokale, regionale als (inter)nationale doelstellingen.

Via het Planlastendecreet en de nieuwe meerjarige beleids- en beheerscyclus uniformiseert de Vlaamse overheid de huidige subsidiestromen naar de gemeenten en lokale instellingen.

Om het overzicht te houden over wat in het Vlaamse landschap gebeurt en waar nodig te kunnen bijsturen, is het noodzakelijk dat de subsidiariteit als een regelende factor optreedt tussen de verschillende overheden. Dit om spreiding, kwaliteit en vernieuwing te vrijwaren. Sleutelbegrippen hierbij zijn complementariteit, afstemming en samenwerking.

Complementariteit

De interne staatshervorming, die de verantwoordelijkheden van de verschillende beleidsniveaus uitzet, vormt de aangewezen gelegenheid om een heldere en consequente taakverdeling tussen de verschillende subsidiërende overheden vast te leggen. Daarvoor dienen die overheden, lokaal, provinciaal en Vlaams, in gesprek te gaan met elkaar. Zonder een strikte taakverdeling in functies vast te leggen, kan het aanreiken van klemtonen binnen elk beleidsniveau al duidelijkheid bieden.

Het is daarbij de taak van de Vlaamse overheid om een overkoepelend zicht te houden en de complementariteit binnen het Vlaamse landschap te stimuleren. Het Vlaams niveau bevindt

zich in de juiste positie om corrigerend op te treden bij lokale lacunes of grote verschillen. Anderzijds moet het wel mogelijk blijven dat een lokale overheid inzet op een functie die zich overwegend op het Vlaamse niveau situeert.

Afstemming

De sectorraad vraagt de minister te waken over de consistentie tussen de grote lijnen die uitgezet worden door steden en gemeenten in hun meerjarenplannen en het beleid op Vlaams niveau.

Zo zou ter voorbereiding van de strategische visienota door het agentschap of departement een aftoetsing kunnen gebeuren van de lokale beleidsplannen en de prioriteiten op Vlaams niveau. Het is hierbij wel van belang dat naar analogie met het Kunstendecreet ook voor cultureel erfgoed een visienota wordt geformuleerd.

Vanuit een helicoptervisie geeft het agentschap input aan het kunstensteunpunt voor de landschapstekening, en aan de minister voor de visienota.

Bij aanvragen voor structurele subsidies hebben steden en gemeenten de mogelijkheid om de eigen beleidskeuzes schriftelijk te motiveren. Deze motivering wordt in het zakelijke en inhoudelijke advies meegenomen. De lokale overheid krijgt op die manier de kans om de eigen gemaakte keuzes en het belang van haar lokale spelers op Vlaams niveau te verduidelijken en toe te lichten. Deze motivatie kan deel uitmaken van het aanvraagdossier en wordt betrokken in de adviesprocedure.

De afwezigheid van subsidiëring van een lokale speler door de stad/gemeente mag geen uitsluiting inhouden. De complementariteit en corrigerende werking van het Vlaamse niveau dient vastgelegd in de visienota (bijvoorbeeld voor nieuwe instromers) en moet voorrang krijgen.

De sectorraad vraagt daarbij nadrukkelijk om, zoals in andere sectoren, ook voor kunsten en erfgoed een onderscheid te maken tussen de dertien centrumsteden en de VGC enerzijds en de overige steden en gemeenten anderzijds.

Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden

Samenwerkingsverbanden zijn een goed instrument als ze voldoende beredeneerd zijn en met vergelijkbare opdrachten worden uitgebouwd. Op dit ogenblik dreigt het veld ondoorzichtig en ongeordend te worden wegens te veel verschillende samenwerkingsverbanden over heel diverse gebieden en disciplines (bv. erfgoedcel, archeologische dienst, expertisenetwerk cultuureducatie, regionaal landschap,...). Het is aangewezen om over de muren van

beleidsdomeinen heen na te denken over samenwerkingsverbanden die werkbaar zijn en die voldoende kritische massa bezitten om binnen het complementaire landschap een rol te vervullen.

2. Investeren in groei

Prioriteiten bij financiering

De Vlaamse Regering moet duidelijke prioriteiten stellen en keuzes maken bij de financiering in de kunsten- en erfgoedsector. Hierdoor kan bij de verdeling van de middelen elke gesubsidieerde organisatie en elk gesubsidieerd project een correcte financiering krijgen op basis van het dossier dat werd ingediend. De middelen moeten voldoende zijn om de opdrachten die eraan vasthangen terdege te kunnen uitvoeren.

Vlaamse regierol

Bij subsidiëring door meerdere subsidiënten is afstemming essentieel. De Vlaamse overheid moet hierin een regierol opnemen. De engagementen en intenties van de subsidiërende overheden moeten bij elkaar bekend gemaakt kunnen worden. De beslissing van de ene overheid mag geen nadeel opleveren voor de andere. Bij organisaties met beheersovereenkomsten kunnen in die zin afspraken worden gemaakt die in de beheersovereenkomst worden vastgelegd.

Scheefftrekkingen vermijden

Subsidiemechanismen brengen soms ongewenste effecten met zich mee. Er moet een onderzoek komen naar mogelijke scheefftrekkingen en hoe ze kunnen verholpen en vermeden worden. Zo is o.m. waakzaamheid geboden om een Mattheüseffect te vermijden, en om scheefftrekkingen van de hoogte van uitkoopsommen die kunnen ontstaan bij organisaties die tegelijk produceren en presenteren, te voorkomen.

Alternatieve financiering mogelijk maken

De sectorraad begrijpt het discours rond alternatieve financiering, maar vraagt zich af of dit binnen de bestaande regelgeving wel mogelijk is. Als de Vlaamse Regering hierop wenst in te zetten, is een te onderzoeken piste het ondersteunen van de mogelijkheden van mecenaat door bijvoorbeeld een stichting voor de kunsten- en/of erfgoedsector (terug) op te richten of overleg te plegen met het federale beleidsniveau ter introductie van gerichte belastingincentives.

Ook kan een kenniscentrum alternatieve financiering, al dan niet ingebed in een bestaande organisatie, actief op zoek gaan naar bestaande fiscale en alternatieve financieringsmaatregelen die door de culturele sector kunnen worden ingezet.

Erfgoed: extra geld voor extra opdrachten

Vanuit diverse maatschappelijke domeinen blijkt een toenemende interesse voor cultureel erfgoed. Toerisme, cultuur, creatieve industrieën, onderwijs, buitenlandse handel en technologische innovatie zijn maar enkele van de domeinen die beroep doen op het cultureel erfgoed en de organisaties die met dat erfgoed werken. Dit enthousiasme geeft een groot potentieel aan, maar brengt ook mee dat de vele ambities en verzuchtingen van vooral de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen eenduidiger op elkaar zouden moeten worden afgestemd, rekening houdend met de draagkracht en de eigenheid van het cultureel-erfgoedveld. Bijkomende opdrachten voor de culturele erfgoedsector dienen tevens gepaard te gaan met een evenredige injectie aan extra slagkracht door de diverse Vlaamse departementen. Enkel op deze wijze raakt de basiszorg voor het erfgoed in Vlaanderen niet ondergesneeuwd door een overvloed van ongetwijfeld terechte, maar tegelijk ook zeer intensieve vragen uit belendende domeinen.

3. Bouwen aan culturele ruimtes

De tekst onder deze titel kan gelezen worden als inleiding bij het advies *Bouwen aan culturele ruimtes: technische prioriteiten voor culturele infrastructuur* dat de Sectorraad Kunsten en Erfgoed uitbracht op 17 januari 2014. Het volledige advies kan nagelezen worden bij de adviezen van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed op de website van de SARC. Daarin is alles diepgaand uitgewerkt en zijn er concrete aanbevelingen opgenomen.

Kunsten- en erfgoedlandschap: infrastructuur = culturele ruimte

Het kunstenlandschap is volop in beweging. De manier waarop en de plekken waarin kunsten en erfgoed worden geconcipieerd en gepresenteerd zijn in evolutie, net als de vereisten en mogelijkheden voor behoud en beheer van alle dingen die daarbij ter wereld komen (documentatie, archief, kunstobjecten,...). Kunstencentra willen omgaan met de publieke ruimte en met nieuwe maatschappelijke contexten. Musea omarmen de podiumkunsten omdat deze relevant kunnen zijn in hun vernieuwde artistieke visie. De vernieuwde kunsten- en erfgoeddecreten spelen in op deze belangrijke ontwikkelingen en dynamieken in Vlaanderen. Dan is er nog de vraag wat te doen met onroerend erfgoed dat toe is aan een herbestemming. Er is nood om al deze nieuwe inzichten te vertalen naar een concreet en uitgewerkt beleid rond

alle culturele infrastructuren. Participatie, inbedding in de gemeenschap en samenwerking tussen sectoren vragen een gepast beleid rond infrastructuren. Vlaanderen heeft een groot aanbod aan culturele infrastructuur. Om beleid te kunnen voeren is het belangrijk om alle relevante, zowel publieke als private infrastructuur te inventariseren. Momenteel is de infrastructuur overwegend functie- en disciplinegericht gebouwd. De flexibiliteit van het huidige patrimonium voor kunsten en erfgoed is te beperkt voor het toekomstige landschap. Vragen zijn meteen ook wat polyvalentie en flexibiliteit inhouden en hoe er tussen instellingen op het vlak van infrastructuur kan worden samengewerkt. Er zullen beleidsmatige keuzes gemaakt moeten worden. Infrastructuur van de toekomst zal moeten kunnen fungeren als “culturele ruimte”. De Vlaamse overheid moet de regierol in de ontwikkeling van een hedendaags beleid rond culturele infrastructuur transversaal in handen nemen over de verschillende deelsectoren en de verschillende overheden heen.

Veilige en duurzame infrastructuur

Er is te weinig culturele infrastructuur die beantwoordt aan de vigerende wetgeving betreffende veiligheid. Nochtans is die wetgeving opgelegd vanuit de overheid. Een inhaalbeweging is absoluut noodzakelijk. De aandacht, inspanningen en gevraagde doelstellingen rond duurzaamheid moeten gerealiseerd worden in het patrimonium van de culturele organisaties. Infrastructuur moet hedendaagse bouwtechnieken en realisatietechnieken bevatten die de organisaties in staat stellen om hun opdracht vanuit het Decreet Lokaal Cultuurbeleid, het Kunstendecreet, het Cultureel-erfgoeddecreet en het Participatiedecreet op een dynamische wijze te realiseren. Aandacht voor ergonomie en een langetermijnvisie moeten hier voorop staan. Bij de screening van de bouwkosten van (nieuwe) gebouwen moet uitgegaan worden van een totale eigenaarskost. Onderhouds- en gebruikskost moeten mee in kaart gebracht worden. Er moet een netwerkinstantie opgericht worden die technische doelstellingen ontwikkelt waardoor duurzaamheid en functionaliteit gerealiseerd kunnen worden.

4. Gericht internationaliseren

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed acht het belangrijk dat Vlaanderen op internationaal vlak een actieve rol blijft spelen. Enerzijds ziet de sectorraad het internationaal cultuurbeleid als geïntegreerde dimensie van het algemeen cultuurbeleid en het beleid van bepaalde organisaties en kunstenaars. Anderzijds is het ook een afzonderlijk aandachtspunt dat een autonoom beleid en aansturing vereist waarvoor voldoende middelen worden vrijgemaakt.

Het internationaal cultuurbeleid moet gestoeld zijn op een duidelijke inhoudelijke visie. Vlaanderen onderneemt heel wat op het gebied van internationaal cultuurbeleid maar de

diverse acties door diverse initiatiefnemers zijn niet steeds op mekaar afgestemd. De sectorraad vindt het noodzakelijk dat goed in kaart wordt gebracht wat er nu al ondernomen wordt, welke (Vlaamse en federale) overheden en beleidsdomeinen actief zijn en vanuit welke overwegingen dit gebeurt. Op die manier wordt het mogelijk om onderling af te stemmen en prioriteiten te bepalen. Het internationaal cultuurbeleid zou deel moeten uitmaken van een coherent en overkoepelend internationaal beleid. Inspraak van de betrokken sectoren is hierbij belangrijk.

De thematiek is zeer verschillend voor de kunstensector en de erfgoedsector, wat een aangepaste benadering vraagt. Het is belangrijk dat rekening wordt gehouden met de eigenheid van beide sectoren, en dat ze beiden voluit en gelijkwaardige kansen krijgen om een actieve rol op te nemen.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed wil volgende klemtonen naar voor schuiven:

En-enverhaal

Het internationaal cultuurbeleid besteedt veel aandacht aan prestigieuze evenementen. De sectorraad kan zich daarin vinden, maar pleit wel voor een en-enverhaal: het is belangrijk dat er zowel aandacht is voor een centraal topevenementenbeleid als voor instrumenten die internationale kansen kunnen bieden aan kunstenaars en organisaties. Tevens wil de sectorraad wijzen op de zwakkere positie die de erfgoedsector hier momenteel in heeft, en wil hij benadrukken dat internationale werking niet enkel een zaak is van de grote instellingen.

Belang van internationale netwerken

De sectorraad vindt het opbouwen van duurzame internationale netwerken, contacten tussen instellingen op internationaal niveau, zeer waardevol. Dit werd nadrukkelijk meegenomen in het nieuwe Kunstendecreet. De sectorraad hoopt dat de volgende Vlaamse Regering dit ook voor de erfgoedsector verder zal opnemen.

Tweerichtingsverkeer

Eveneens om alle spelers (bv. ook werkplaatsen, kunstenuorganisaties, erfgoedcellen, expertisecentra,...) een plaats te geven binnen het internationaal cultuurbeleid, vraagt de sectorraad aandacht voor het internationaal cultuurbeleid in beide richtingen. Internationaal cultuurbeleid is immers niet enkel een stroom van Vlaanderen naar het buitenland, maar ook van het buitenland naar Vlaanderen.

Vlaamse ondersteuning bij Europese subsidiedossiers

Het samenstellen van een Europees subsidiedossier is voor veel culturele actoren een zware inspanning waartegenover een hoogst onzekere uitkomst staat. Bovendien gebruikt de Europese overheid een specifiek jargon dat verschilt naargelang de programma's waarbinnen men kan indienen. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is vragende partij voor een ondersteuningscel vanuit de Vlaamse overheid/ het Agentschap Kunsten en Erfgoed, waarbij ambtenaren-consultants, net als in het buitenland of bij de Vlaamse universiteiten, ondersteuning bieden aan die culturele actoren die een dossier bij de Europese Unie willen indienen. Eens subsidies worden binnengehaald, kunnen ze ook ondersteuning bieden bij de zware taak van de opvolging en afrekening hiervan.

Bovendien vereist de Europese overheid dikwijls cofinanciering die de slagkracht van de culturele actoren overstijgt, en die bovenal voor de erfgoedsector systematisch onhaalbaar blijkt. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt daarom dat elk jaar het Vlaamse budget voor de matching funds voldoende hoog is om die cofinanciering mogelijk te maken.

Internationaal cultuurbeleid in steden en gemeenten

Citymarketing en promoten van toerisme in bepaalde steden mag niet de prioriteit zijn van het internationaal cultuurbeleid. Er moeten voorwaarden worden geformuleerd voor steden en gemeenten die middelen voor internationale werking vragen aan de Vlaamse Gemeenschap. Zij moeten hiertoe de kans krijgen, maar de nadruk moet liggen op het versterken van de cultuurdimensie.

5. Duurzaam digitaliseren

Elke werkomgeving, zowel in de private als in de publieke sector, voelt een grote druk om alle processen, zowel de kern- als de ondersteunende processen, te digitaliseren. Dit vergt een grote investering. De kunsten- en erfgoedsectoren slagen er niet in om budgetten hiervoor voldoende vrij te maken of te verwerven en de afstand met de private sector groeit zienderogen.

Naast de ondersteunende processen (administratie, publiekswerking,...) is elke organisatie ook bezig met de digitalisering van de eigen collectie. Er wordt daarbij weinig onderling overlegd, waardoor er dubbelop wordt gewerkt en er een "wildgroei" ontstaat.

De Vlaamse overheid dient duurzame digitale toegankelijkheid als een blijvende prioriteit te behandelen. Zij dient daarom infrastructuur, ondersteunende diensten, instrumenten en financiële middelen te voorzien voor het duurzaam digitaal bewaren, beheren en ontsluiten

van digitaal cultureel erfgoed, zowel *digital born* als archief. Hiernaast dient zij ook een kader te creëren dat het bewustzijn rond de problematiek van duurzame digitale toegankelijkheid vergroot en de kennis en expertise rond digitale duurzaamheid versterkt en verspreidt. Dit geldt zowel voor kernprocessen als ondersteunende processen.

Er is dus behoefte aan een gecoördineerde werkwijze, zodat er op systematische wijze en met duidelijke prioritaire keuzes kan worden gedigitaliseerd. Noodzakelijke stappen daarin zijn:

Overzicht en aggregatie

Het is nodig een zo volledig mogelijk **overzicht** te hebben van wat er gedigitaliseerd is door gesubsidieerde en overheidsorganisaties in de kunsten- en erfgoedsector: de bronnen, opslagplekken, technische gegevens en gebruikte standaarden, de ontsluitingsmogelijkheden, eigendomsrechten, gebruikersgroepen, plannen en aanvulling. Dit vergt naast of binnen het VAA en Lukas een **centraal aggregatieplatform** zoals omschreven in de *Haalbaarheidsstudie voor het opzetten van een Vlaamse horizontale, cross-sectorale metadata aggregator voor digitaal cultureel erfgoed* (2010).

Keuzecriteria voor digitale bewaring

Er moet duidelijk zijn welk gedigitaliseerd of *digital born* materiaal duurzaam bewaard moet worden, wie de digitalisering uitvoert, wie de unieke bewaarder is, etc. Voor de opstelling van richtlijnen, selectiecriteria en subsidie(on)mogelijkheden is overleg tussen beleid, wetenschappelijke wereld en kunsten- en erfgoedsector noodzakelijk. Regie, sturing en afstemming dus.

Technologische ondersteuning bij het digitaliseringsproces

De Vlaamse overheid dient een kenniscluster rond digitalisering uit te bouwen rond het VAA, Lukas en PACKED vzw die een dwingende ondersteunende en adviserende rol opnemen met betrekking tot continuïteit, standaardisering, veilige opslag voor de kunsten- en erfgoedsector, etc.

Duurzame opslag en bewaarruimte

Er is nood aan een duurzaam digitaal depot. Dit kan voor het geselecteerde digitaal kunsten- en erfgoedmateriaal gerealiseerd worden in het VAA-project en/of bij Lukas.

Ontsluitings- en toegangsmodaliteiten bepalen

Er zijn afspraken en eenduidige regels vereist voor publieke toegang en voor onderzoeksdoeleinden – in overleg met de auteursrechtenorganisaties, onderwijs en de culturele industrieën. Met aandacht voor economische componenten en culturele meerwaarde voor alle schakels in de waardeketen: creatie (kunstenaars, organisaties), (re)productie (profit en non-profit organisaties), verspreiding, participatie. Dit moet gebeuren met respect voor de erfgoedwerking en bestaande portalen.

6. Opwaarderen van de kunstenaarspositie

De voornaamste knelpunten in de inhoud en uitvoering van het huidige kunstenaarsstatuut zijn:

- De geplande aanvulling van het sociaal statuut der kunstenaars door de invoering van het visum kunstenaar moet een oplossing brengen voor het gebrek aan eenduidige invulling van het statuut 'kunstenaar' en de daaruit voortvloeiende rechtsonzekerheid.
- Het statuut van de kunstenaar biedt na de geplande aanvulling wel meer duidelijkheid voor de loontrekkende uitvoerende en scheppende kunstenaars, maar biedt nog steeds geen antwoord op de artistieke praktijk van de kunstenaar die als zelfstandige actief is.
- Wisselende artistieke inkomsten als zelfstandige in hoofdberoep / bijberoep komen in conflict met de berekeningswijze van sociale lasten gebaseerd op fluctuerende inkomsten in het verleden en van de heffing van de personenbelasting op basis van sterk wisselende jaarverdiensten.
- De beschikbare vormen voor het opzetten van een afzonderlijke rechtspersoon (vzw, stichting, vennootschapsvorm,...) zijn te log voor kortlopende projecten.
- De grijze zones tussen toepassingsgebieden op het vlak van sociale zekerheid en fiscaliteit van kleine vergoedingsregeling, werk in opdracht, auteursrecht(vergoeding), artistieke prestatie, (schijn)zelfstandigheid... is zowel voor de kunstenaar als voor de werkgever / opdrachtgever / facilitator / culturele organisatie onwerkbaar en leidt tot foutieve contracten, ongewilde onwettelijkheid, onvoldoende verloning en gebrek aan rechtsbescherming.
- Kunstenaars en organisaties zijn zich onvoldoende bewust van de administratieve, juridische, fiscale en sociaalrechtelijke aspecten van artistieke activiteiten. Dat ligt mede aan de complexiteit, de ontoegankelijke taal en onbereikbare dienstverleners. De informatieproblemen zijn zo groot dat de sector ze met de hulp van het Kunstenloket en het Kunstensteunpunt onmogelijk alleen kan oplossen.

- De veelal atypische loopbaanontwikkeling in een artistieke omgeving met wisselende werkgevers, noodzaak aan flexibele tewerkstellingsvoorwaarden, afwisseling tussen werkloosheid, zelfstandige arbeid, opdrachten, subsidies, artistieke en niet-artistieke opdrachten... **vergt maatwerk voor kunstenaars in de vorm van een ontwikkelingstraject (amateurkunstenaar – occasionele kunstenaarsprestaties – beroepskunstenaar) met duidelijk afgebakende stappen met bijhorende rechten en plichten.**
- Oplossingsgericht overleg hierover wordt bemoeilijkt door twee factoren: het federale overlegniveau onderkent onvoldoende de specificiteit van de artistieke werkomgeving en het creatieproces; het gebrek aan eenduidige begripsinvulling van 'kunstenaar' door betrokken diensten als RSZ, RSVZ, BTW-administratie, administratie inkomstenbelasting, RVA, VDAB, sociale inspectie... **De ontwikkeling van een federaal overlegplatform en daaruit voortvloeiend een uniek gezamenlijk loket voor kunstenaars waarin alle betrokken diensten en beleidsdomeinen direct vertegenwoordigd zijn, lijkt een aangewezen piste.**

Gemeenschappelijk initiatief

De directe bevoegdheid van de Vlaamse overheid in deze dossiers is gering. Het is noodzakelijk een gemeenschappelijk initiatief te nemen met de Franstalige gemeenschap om aansluitend een bindende agenda voor de uitvoeringsbesluiten van de geplande aanvullingen en het oplossingsgericht overleg over een eenduidige begripsinvulling met de federale overheid vast te leggen.

Zelfstandige kunstenaars

Scheppende kunstenaars creëren zelden in opdracht en hebben daardoor geen andere mogelijkheid dan het sociale statuut van zelfstandige in hoofdberoep aan te nemen. De eigenheid van hun artistieke praktijk leidt ook tot grote fluctuaties in hun inkomsten, net zoals die van kunstenaars die als werknemer actief zijn. Niettemin bestaan er voor de zelfstandige kunstenaar geen aangepaste maatregelen op het vlak van sociale bescherming en fiscaliteit om die schommelingen op te vangen. Deze feitelijke discriminatie dient op korte termijn aangepakt te worden.

Commissie Kunstenaars

In de uitvoering heeft de gewijzigde Commissie Kunstenaars een cruciale rol om vanuit haar expertise ondersteunend te werken. Voor een snelle en kunstenaarsgerichte toepassing zijn extra werkmiddelen noodzakelijk en is permanente betrokkenheid vanuit de kunstenaars en de kunstensectoren onontbeerlijk.

**Memorandum
2014-2019
Sectorraad
Sociaal-Cultureel
Werk**

Het belang van ruimte in tijden van schaarste. Sociaal-cultureel werk en jeugdwerk in Vlaanderen.

De uitdagingen van vandaag zijn complex en hardnekkig. Er is een grote druk op de publieke ruimte. Maatschappelijke problemen zijn voortaan problemen van individuen. Inzicht lijkt enkel nog te komen uit cijfers en statistieken; meten is weten. De samenleving is diverser dan ooit. De economische crisis zet de overheden onder druk, wat leidt tot strenge besparingen. Voeg daarbij globalisering en de ecologische uitdagingen en het plaatje kleurt erg somber.

Het sociaal-cultureel werk en het jeugdwerk zijn geen eilanden. Deze tendensen hebben ook hun invloed op deze sectoren. Die hebben gelukkig kennis en kunde in huis om een antwoord te formuleren op heel wat van deze uitdagingen.

Als de overheid en het middenveld samenwerken, kunnen grote maatschappelijke vraagstukken en uitdagingen aangepakt worden.

De sociaal-culturele sector deelt met de overheid de wil om te werken aan een betere samenleving. De sector is begaan met gemeenschapsvorming, actief burgerschap, toegankelijke cultuur en sociale innovatie. In het sociaal-cultureel volwassenwerk werkt men in buurten en wijken aan sociale cohesie en kleinschalige initiatieven. Ook via het jeugdwerk zetten jongeren zich in voor de jeugdbeweging of het jeugdhuis.

Sociaal-cultureel werk is een partner in de zoektocht naar oplossingen voor maatschappelijke kwesties. Maar zoals een recent OESO-rapport, *Art for art's sake* (2013) nog aangaf, moet cultuur ook op zich kunnen bestaan. Daarom wijst de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk ook op het belang van cultuur in de vrije tijd. Vlaanderen moet erover waken dat cultuur een toegankelijk en publiek goed blijft. Dankzij bibliotheken, cultuurcentra en gemeenschapscentra kunnen mensen cultuur proeven en beleven op een laagdrempelige manier. De amateur- en circuskunstensector ondersteunen jongeren en volwassenen om als actieve kunstbeoefenaar hun talenten ten volle te ontplooiën en te tonen aan een publiek.

Sociaal-cultureel werk zorgt voor ontmoeting, gemeenschapsvorming en zelfontplooiing en bevordert het creatief denkvermogen. Het verbindt individu, groep en samenleving met elkaar. Maar daarnaast gaat het ook over plezier en ontspanning.

Om deze functies van sociaal-cultureel werk waar te maken, moeten beleidsmakers en middenveld bereid zijn om fundamentele keuzes te maken. Het is de taak van de overheid om ervoor te zorgen dat elke burger recht op en toegang heeft tot een verenigingsleven dat mensen insluit in plaats van uitsluit en waar men elkaar op vrijwillige basis kan ontmoeten, zich kan ontwikkelen en ontplooiën.

Maak ruimte voor sociaal-cultureel werk!

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk wil meer ruimte voor sociaal-cultureel werk en jeugdwerk. Ruimte kan begrepen worden in de meest brede zin van het woord. Dit kan gaan van letterlijk een plaats waar aan sociaal-cultureel werk of jeugdwerk kan gedaan worden, tot het blijvend inzien van het belang ervan.

Ruimte voor sociaal-cultureel werk is dan ook een principe waarover de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk wil waken. De raad zal dit doen door de kritische vragen te stellen, maatschappelijke ontwikkelingen op te volgen en constructieve voorstellen te formuleren.

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk als kritisch en constructief klankbord

Een kritisch middenveld is essentieel voor de samenleving. Het is een stem die niet kan ontbreken in het politieke en het publieke debat. Een sterk middenveld houdt daarom de vinger aan de pols, neemt evidenties op de korrel en doet voorstellen om 'het beter te doen'. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk gaat deze uitdaging met volle overtuiging aan en treedt op als klankbord voor het Vlaamse cultuurbeleid. Dit klankbord bundelt de stemmen en geluiden van alle actoren uit het beleid voor sociaal-cultureel werk en is de ideale prikkel om de Vlaamse overheid waar nodig bij te sturen, te bekritisseren maar ook verder te stimuleren en inspireren.

Uitgangspunten

In de sector van het sociaal-cultureel werk hebben organisaties van oudsher de **ruimte om hun eigen ding te doen**. En met succes: zowat elke Vlaming laaft zich aan de honderdduizenden sociaal-culturele initiatieven: hij of zij bezoekt de bibliotheek, is lid van een vereniging of neemt deel aan een activiteit van een vereniging of beweging. Hij of zij volgt cursussen of beoefent actief kunst in zijn vrije tijd, speelt gretig in op buurtactiviteiten en initiatieven van gemeenschaps- en cultuurcentra. Sociaal-cultureel werk is de draagmoeder van sociale cohesie, van creativiteit en dynamiek. Kortom, van een levende, lerende en kritische samenleving.

Sociaal-cultureel werk in de samenleving

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk is overtuigd van de **meerwaarde van sociaal-cultureel werk**. Dat zoveel Vlamingen er hun kostbare tijd in steken, bewijst het zinvolle van het sociaal-cultureel werk. Cultuur in de vrije tijd is niet vrijblijvend en zonder doelstellingen.

De maatschappelijke waarde van sociaal-cultureel werk wordt vaak onderschreven door politici in toespraken en regeerakkoorden. Het is opvallend dat de sector daarbij zelden bij naam wordt genoemd. Volgens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk is het niet meer dan logisch dat de Vlaamse overheid **de sector legitimeert** en bij naam noemt, om te beginnen in het Vlaams Regeerakkoord. Een duidelijke legitimering zou ook de **transversale verbanden** met andere sectoren en domeinen zoals onderwijs (cultuureducatie) en welzijn (gemeenschapsvorming) versterken en onderlinge samenwerking bevorderen.

Sociaal-cultureel werk volgens de vrijplaatsgedachte

Sociaal-cultureel werk floreert wanneer het de tijd, ruimte en mogelijkheid heeft om haar visie en activiteiten uit te werken. Zonder de sector te instrumentaliseren of een strak keurslijf aan te meten, moet de overheid zich maximaal opstellen als een partner die ondersteunt en stimulansen geeft. Het in stand houden en uitbreiden van de **vrijplaatsgedachte** is één van de voornaamste eisen die de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk op tafel legt. De Vlaamse overheid kan dit bevorderen door de administratieve regels te vereenvoudigen, experimenten en proeftuinen te ondersteunen, impulsen te geven om bruggen te slaan in deze diverse samenleving, het beleid steeds beter af te stemmen op de noden in het werkveld, etc.

We rekenen op een overheid die actief gelooft in de meerwaarde van sociaal-cultureel werk, offensief kiest voor een veelvoud van sociaal-culturele praktijken als een essentieel onderdeel van een toekomstgerichte samenleving. In de volgende hoofdstukken reikt de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk suggesties aan voor de Vlaamse overheid om sociaal-cultureel werk in heel Vlaanderen te versterken.

1. Participatie

Vlaamse steun voor een toegankelijke en uitnodigende sociaal-culturele sector

De positieve effecten van sociaal-cultureel werk bereiken niet alle geledingen van de bevolking in dezelfde mate. Het bestaande aanbod vertrekt nog te veel van de traditionele gebruikers en het cultuurbeleid slaagt er nog onvoldoende in om bruggen te slaan naar nieuwe groepen. Een **werkelijk toegankelijke en uitnodigende sociaal-culturele sector** vereist een mentaliteitswijziging bij beide partijen, samenwerking, ontmoeting en dialoog, visievorming, een mindswitch bij het vaste publiek.

Dit alles kost tijd en geld. Maar ook hier kan de Vlaamse overheid een **ondersteunende en stimulerende rol** spelen.

Dankzij project- en impulssubsidies, experimentele projecten, de acties binnen het Participatiedecreet... hebben we een zicht op wat werkt en wat niet. Sociaal-culturele organisaties geven blijk van motivatie en interesse in samenwerking, vorming en experiment. Resultaten van projecten sijpelen vaak door in bedrijfscultuur, basishouding en maatschappijvisie van de medewerkers en de deelnemers. Maar er zijn nog heel veel sociaal-culturele organisaties die niet intekenen op deze projecten, en diegene die dit wel doen, hebben niet altijd de ruimte om de effecten van experimenten duurzaam in hun werking te integreren.

Er is een blijvende nood aan stimulerende projectoproepen waarbij participatie, dialoog, ontmoeting en wederkerigheid de kloof tussen de leefwereld van kansengroepen en het sociaal-cultureel werk verkleinen. Daarnaast moet er ruimte zijn om binnen de reguliere werking blijvend te kunnen inzetten op doelgroepen, outreachend te werken en een aanbod op maat te voorzien. Dit kan niet binnen de huidige werkingsmiddelen.

Concreet vragen we dat de Vlaamse overheid:

- Ruimte schept voor intersectoraal en domeinoverschrijdende samenwerking (jeugd, sport, welzijn, onderwijs, cultuur, werk...);
- Ruimte schept om de resultaten van experimentele projecten te implementeren in de reguliere werking;
- Participatie van kansengroepen als aandachtspunt behoudt in nieuwe regelgeving, beoordeling, evaluatie...;
- Meer oog heeft voor (kansen)groepen die minder vertrouwd zijn met het organiseren van **autonome verenigingen**. Het staat vast dat bijkomende ondersteuning nodig is voor de zelforganisatie van deze groepen. Bovendien vragen we dat de overheid deze zelforganisaties ook meer erkent (en financiert) op hun essentiële participatie-, toeleidings- en voorportaalfunctie.

2. Internationaal

De internationale dimensie van sociaal-cultureel werk

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk kijkt uit naar de uitvoering van het Vlaams internationaal cultuurbeleid. Sociaal-cultureel werk maakt deel uit van een krachtig en bloeiend cultureel leven in Vlaanderen en ambieert om haar sterktes ook uit te stralen naar het buitenland. De Vlaamse overheid erkent de rol van sociaal-cultureel werk en heeft oog voor de specifieke internationale context van de deelsectoren uit sociaal-cultureel werk. De sectorraad rekest erop dat deze **erkenning** wordt bestendigd via de vertegenwoordiging van de sociaal-culturele sector in de CINT (de cel Cultuur Internationaal).

Inzetten op een versterking van het sociaal-cultureel werk op internationaal niveau

Binnen het sociaal-cultureel werk voor jeugd zijn er verschillende voorzieningen beschikbaar. Deze instrumenten moeten goed opgevolgd worden, en indien nodig, bijgestuurd worden in overleg met de sector.

Binnen het sociaal-cultureel werk voor volwassenen is er nood aan een inhaalbeweging. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk stelt voor om de **huidige ondersteuning** voor internationale initiatieven voor de sociaal-culturele sectoren **uit te breiden met nieuwe mogelijkheden (en de daarbijhorende financiële middelen)**. De Vlaamse overheid voorziet naast de reis- en verblijfskosten ook middelen zodat Vlaamse sociaal-cultureel werkers, medewerkers uit cultuurhuizen, cultuurcentra en bibliotheken, amateurkunstenaars en circusartiesten kunnen deelnemen aan nieuwe internationale activiteiten zoals deelname aan netwerken en ontmoetingsplatformen, organisatie van internationale evenementen en festivals in Vlaanderen, microkredieten voor jonge organisaties om deel te nemen aan internationale initiatieven, residentiemogelijkheden, etc. Bij de opmaak van het nieuwe kader rond internationaal cultuurbeleid en internationale netwerken, worden middelen beschikbaar gemaakt voor de sociaal-culturele sector.

Nauwe opvolging van en betrokkenheid bij internationale ontwikkelingen

De Vlaamse cultuuroverheid is, op de sectorspecifieke maatregelen na, onvoldoende in staat om beleidsontwikkelingen op Europees niveau te monitoren en op de agenda's te wegen. Dit heeft een grote invloed op het dagelijks reilen en zeilen van sociaal-culturele organisaties. We vragen dat de (sociaal-)culturele administratie, samen met de bovenbouw in de sector, zich intensief verhoudt tot netwerkorganisaties zoals het Kenniscentrum Sociaal Europa en Vleva om informatiedoorstroming en nauwe betrokkenheid te organiseren.

3. Infrastructuur

Duurzame infrastructuur voor cultuur ondersteunen

Vlaanderen beschikt over een groot netwerk aan culturele infrastructuur. Jammer genoeg is een deel hiervan verouderd en aan renovatie toe. De eisen die aan de infrastructuur gesteld worden, zijn doorheen de jaren ook gewijzigd (bv. bepaalde cultuurcentra kunnen omwille van infrastructuurle beperkingen niet meer elke productie programmeren, in heel wat gemeenten is de fuifruimte schaars of onbestaand geworden o.m. doordat bepaalde infrastructuur hiervoor niet meer geschikt is (grootte, veiligheid...) en/of niet langer ter beschikking gesteld wordt. Investerings op eigen kracht zijn vaak onvoldoende zodat organisaties naar bijkomende middelen moeten zoeken. De overheid kan hierin een partner zijn en door creatieve oplossingen impulsen geven om **duurzame infrastructuur voor cultuur** mee te helpen uitbouwen door o.a. middelen voor het onderhoud en renovatie beschikbaar te stellen; privaat-publieke samenwerkingsverbanden op te zetten; cofinanciering te stimuleren; etc. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk beseft dat infrastructuur in vele gevallen een lokale bevoegdheid is, maar een overkoepelend impulsbeleid op Vlaams niveau kan een duwtje in de rug geven in steden en gemeenten waar infrastructuur voor cultuur te weinig aandacht krijgt. Wellicht kan een samenwerking met de minister van Onderwijs (Brede School) of met het bedrijfsleven (ter beschikking stellen van seminarie-infrastructuur, horecaruimten,...) hier ook soelaas brengen. Bovendien moet de overheid ook het goede voorbeeld geven en duurzaamheid als leidraad nemen bij het investeren in infrastructuur.

Aandacht schenken aan het beheer en onderhoud van infrastructuur

Naast financiële investeringen in infrastructuur, stelt de sectorraad ook voor om de **kennis rond het beheer en onderhoud** van infrastructuur efficiënter te bundelen en te delen. Vaak duiken dezelfde infrastructuurgerelateerde vragen en problemen op bij verschillende actoren in de culturele sector. De Vlaamse overheid kan hierbij een coördinerende rol spelen. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk ziet hierin mogelijkheden om samen te werken met actoren in het bredere cultuurveld, lokale sportverenigingen, etc.

Lokale verankering en spreiding van sociaal-cultureel werk nastreven

De sectorraad wil het belang van **lokale verankering en spreiding** in de verf zetten. Mensen moeten in hun eigen leefomgeving de mogelijkheid hebben om lokaal te participeren aan sociaal-cultureel werk. De Vlaamse overheid spoort steden en gemeenten aan om creatief om te gaan met (bestaande) infrastructuur en deze toegankelijk te maken voor iedereen. Een nieuwe benadering met prikkelende maatregelen (zoals stimuleren tot het delen van horeca- of schoolinfrastructuur) kan veel impact hebben zonder al te veel bijkomende kosten.

Fysieke ruimte voor sociaal-cultureel werk garanderen

De sectorraad vraagt om **meer fysieke ruimte** voor sociaal-cultureel werk. Sociaal-cultureel werk voelt zich betrokken bij de maatschappij en is hierin sterk aanwezig. Het gebruik van publieke ruimte moet daarom gevrijwaard worden. De Vlaamse Regering behoedt zich voor de steeds schaarser wordende publieke ruimte en bouwt mee aan ontmoetingsplekken in haar woonbeleid en beleid rond ruimtelijke ordening.

De Vlaamse Regering geeft niet toe aan de tendens van **intolerantie** ten opzichte van het gebruik van openbare ruimte. Het publieke belang is belangrijker dan de bekommernis van individuen.

Begrip voor problematiek rond de regulering rond geluidsnormen

Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt aandacht voor de impact van de **regulering rond geluidsnormen** op de lokale overheden en hoopt op begrip voor de moeilijke overgang die o.a. jeugdhuizen en kleine concertzalen momenteel meemaken. Concreet hoopt de sectorraad op goede ondersteuning vanwege de Vlaamse overheid en overgangsmaatregelen die inspelen op de huidige knelpunten. Meer in het algemeen verwacht de raad dat de overheid stevast organisaties ondersteunt wanneer nieuwe normering hen voor zeer moeilijke budgettaire keuzes plaatst.

4. Professionalisering, opleiding, onderzoek

Inzetten op duurzame tewerkstelling

Hoewel organisaties binnen het sociaal-cultureel werk beschikken over eigen inkomsten, rekenen ze ook op de subsidiërende overheden om hun personeel te bekostigen. Om de kwaliteit binnen de organisaties en instellingen te bewaren, vraagt de raad dat de Vlaamse overheid acties onderneemt om **duurzame tewerkstelling** in de sector te bevorderen. Werken in de sociaal-culturele sector vraagt een groot engagement en veel flexibiliteit van de beroepskrachten, waarvan de meesten dagelijks in direct contact staan met groepen mensen. Het is belangrijk dat organisaties in staat zijn om een duurzame relatie met de beroepskrachten op te zetten.

De Vlaamse overheid speelt hierin een belangrijke rol, bijvoorbeeld door:

- zich te engageren voor sociaal-cultureel werkers in het kader van de Vlaamse Intersectorale Akkoorden;
- een stabiel subsidiekader aan te bieden aan organisaties, zodat zij beter in staat zijn om op langere termijn een tewerkstellingsbeleid uit te tekenen;
- een volledige indexering van de werkingsubsidies toe te kennen;
- bij het bepalen van de meerjarige subsidie-enveloppes voor organisaties rekening te houden met de factor "levensduurte" (de automatische toename van kosten die de afgelopen beleidsperiode niet in de indexering vervat waren, waaronder anciënniteit).

Opwaarderen van vrijwilligers

Ruim 196.000 vrijwilligers zijn actief in de sociaal-culturele sector en maken een vijfde uit van de **vrijwilligers** in Vlaanderen³. De inzet van vrijwilligers is van onschatbare waarde binnen het sociaal-cultureel werk. De sector heeft op het vlak van deze krachten eigen behoeften en een specifieke benadering. De Vlaamse overheid houdt rekening met hun belangrijk aandeel binnen de sector en de samenleving en helpt de sector in haar zoektocht naar oplossingen voor het (gewijzigde) profiel van de vrijwilliger. De Vlaamse overheid erkent deze zoektocht en geeft tijd, ruimte en ondersteuning om hiermee om te gaan.

Inzetten op levenslang en levensbreed leren

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt een **herwaardering van het levenslang en levensbreed leren**. De finaliteit van leren mag niet beperkt blijven tot de relevantie voor de arbeidsmarkt, maar moet ook gezien worden in het belang van de persoonlijke ontplooiing en maatschappelijke participatie.

In navolging van de oproep –eind 2012– door de Europese Unie om ook belang te hechten aan het herkennen van competenties, pleit de sectorraad voor een “actieplan niet-formele educatie”, deze keer niet ten behoeve van arbeid/onderwijs, maar ten behoeve van het breedmaatschappelijk belang van leren in alle levensfasen en leefomstandigheden. We vragen dat de coördinerende minister van vorming hier zijn betrokkenheid toont. Het plan formuleert een aantal concrete acties, zoals het samenwerken met opleidingen en bedrijven om infrastructuur ter beschikking te stellen; een verdere uitbouw van “Oscar” om competenties verworven in jeugdwerk, amateurkunsten, leerlingraden, erfgoedverenigingen en het sociaal-cultureel volwassenenwerk zichtbaar te maken; een specifieke ondersteuning van niet-formeel leerinitiatief met en voor alle mensen met een educatieve/ sociaaleconomische achterstand; etc.

EVC op maat van de sector

In de jeugd- en sociaal-culturele sector zit het belang van EVC⁴ voornamelijk in het **herkennen van competenties**. De sectorraad wijst erop dat een te formeel (h)erkennen van competenties nefast kan werken in het sociaal-cultureel werk. De Vlaamse overheid wordt gevraagd om een ondersteunende rol te spelen (in samenwerking met de sectororganisaties en steunpunten), maar het initiatief over te laten aan de individuen en de organisaties. De Vlaamse overheid pleegt bovendien overleg met de sectoren zodat de trajecten op hun maat geschreven zijn. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk waarschuwt ook voor de drempels die EVC opwerpt voor bepaalde groepen in de samenleving en vraagt dat de instapprocedure **laagdrempelig** genoeg is zodat ze niemand uitsluit.

Investeren in beleidsondersteunend onderzoek

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk is een grote voorstander van **beleidsondersteunend onderzoek**, maar vraagt dat de Vlaamse Regering in de toekomst naast kwantitatief onderzoek meer investeert in kwalitatieve analyses. Daarnaast is het ook belangrijk de onderzoeksresultaten, na overleg met de relevante stakeholders, te koppelen aan concrete beleidsinitiatieven.

5. Impulsen en ondersteuning door de Vlaamse overheid

Vlaamse ondersteuning van lokaal cultuur- en jeugdbeleid

De steeds krappere middelen op gemeentelijk en stedelijk niveau baren de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk zorgen. Bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra en verenigingen hebben baat bij een sterke Vlaamse overheid die blijft waken over de **inhoudelijke ondersteuning van het lokaal cultuur- en jeugdbeleid**. Zonder te raken aan de autonomie van steden en gemeenten, kan de Vlaamse overheid de geleverde inspanningen op lokaal niveau inbedden in en toetsen aan een bredere visie. Zij moet, zoals een ambassadeur, versterking en vernieuwing van het sociaal-cultureel beleid voor jeugd en volwassenen op lokaal vlak promoten en een stimulerende pleitbezorger zijn over thema's zoals etnisch-culturele diversiteit, participatie door kansengroepen en de (mogelijke) rol van het sociaal-cultureel middenveld in een wijzigende organisatorische en budgettaire gemeentelijke context.

Ruimte voor innovatie en de laboratoriumfunctie van het sociaal-cultureel werk

Sociaal-cultureel werk is bij uitstek een innovatieve sector die creatieve antwoorden biedt op tendensen binnen de maatschappij. De **laboratoriumfunctie** van het sociaal-cultureel werk – waarbinnen nieuwe werksoorten, benaderingen of projecten/aanpakken ontwikkeld worden – bestaat al enkele decennia, maar blijft nog steeds razend actueel. Die experimentele aanpak binnen het sociaal-cultureel werk leverde organisaties en werksoorten op die vandaag de dag gevestigde waarden zijn (opbouwwerk, basiseducatie...). De overheid moet ruimte maken voor innovatie door onder andere organisaties meer carte-blancheruimte te geven en door experimentele subsidie-enveloppes beschikbaar te stellen.

Vereenvoudigen van administratieve procedures

De verhouding tussen de sector en de administratie wordt gekleurd door de verplichte **procedures voor evaluatie en administratieve planlast**. De administratieve druk die heerst binnen de organisaties en instellingen –maar evengoed binnen de administratie– is tegenwoordig zeer hoog en de Sectorraad

Sociaal-Cultureel Werk vraagt om de administratieve procedures te blijven **vereenvoudigen**.

Bovendien verzet de sectorraad zich tegen het ingebakken 'meten-is-weten'-paradigma binnen de Vlaamse administratie. Evaluatiecriteria op basis van kwantitatieve gegevens geven een onvolledig beeld over de werking van een sociaal-culturele organisatie of instelling. De sectorraad wijst erop dat kwalitatieve evaluaties en gegevens onmisbaar zijn in een hedendaagse beleidsvoering.

Onafhankelijke werking van steunpunten en belangenbehartigers garanderen

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk staat erop dat de **steunpunten en belangenbehartigers** van de sector hun taak kunnen blijven uitvoeren en hun onafhankelijkheid blijven bewaren ten opzichte van de overheid.

Bundelen van relevante regelgeving

Het sociaal-cultureel werk wordt steeds meer geconfronteerd met een toenemende juridisering. Het is voor de (dikwijls vrijwillige) sociaal-cultureel werker aartsmoeilijk om alle relevante regels te kennen en juist op te volgen. Bovendien zijn gerechtelijke procedures geen uitzondering meer. Gemeentebesturen en landelijke organisaties doen er alles aan om de verenigingen hierbij te ondersteunen. De sectorraad vraagt dat ook de Vlaamse overheid hierin proactief optreedt. Dit kan door, samen met de sectoren en de betrokken overheden/beheersvennootschappen, een **portaal** te ontwikkelen waar **actuele en relevante regels** voor de sector sociaal-cultureel werk overzichtelijk worden gemaakt. Deze portaal kan dan ook door de gemeentelijke diensten en de ondersteunende organisaties worden gebruikt als betrouwbaar achtergrondbestand. Dit proactief optreden kan ook door, bij juridische betwistingen waarin ook de subsidiërende overheid een (beleids)belang kan hebben bij het resultaat, ondersteuning te geven aan het verwerven van gedegen juridische begeleiding.

De administratie als pleitbezorger van het sociaal-cultureel werk

De sociaal-culturele administratie heeft de ambitie om zijn rol als hedendaagse beleidspartner van de verscheidene deelsectoren daadwerkelijk op te nemen. Deze ambitie bouwt verder op een traditie van open dialoog. De sectorraad rekent erop dat de **administratie** – vanuit een instelling van terughoudend inspelen – voldoende toegerust is om zijn rol als **pleitbezorger van het sociaal-cultureel werk** ten aanzien van andere instanties, agentschappen en departementen effectief te kunnen opnemen.

6. Subsidiëring en financiering

Garanderen van een stabiel subsidiekader

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om een einde te maken aan de **onzekerheid** die de sector de laatste jaren heeft doorgemaakt. Al te vaak moest de overheid de afgelopen jaren terugkomen op zelf geformuleerde subsidie-engagementen aan organisaties en sectoren. Zeker in budgettaire moeilijke tijden is het risico groot dat beperkt onderbouwde of overlegde **decreetswijzigingen** een neerwaartse spiraal van herverdeling van de schaarste in gang zetten en/of dat het ambitieniveau uit de decreten wordt gefilterd. Recente voorbeelden zijn het schrappen van budgettaire contouren in het Participatiedecreet, het beperken van de instroom van nieuwe organisaties binnen de sectoren (of het verhalen van de kosten ervan op bestaande organisaties), het schrappen van stimuleringsmiddelen (experimentensubsidies, reglement verenigingslokalen,...) en vooral de in 2009 ingebouwde frase dat voortaan decreten “binnen de perken van de kredieten” worden uitgevoerd (wat zorgt voor rechtsonzekerheid voor organisaties). De sectorraad begrijpt dat er in tijden van besparingen weinig marges zijn, maar afstand nemen van gedane beloftes brengt ook talloze organisaties in werkelijke financiële problemen.

Besparingen op subsidies zijn uit den boze. Bij de budgettaire afspraken in het kader van de regeringsvorming in 2009 kreeg het sociaal-cultureel werk geen enkel perspectief. Dit kan geen tweede keer gebeuren, want een desinvestering van 10 jaar berokkent onherstelbare schade. Tussen 2009 en 2013 zakten de middelen voor het domein sociaal-cultureel werk globaal gezien met 6,56 procent onder de inflatie (volwassenen: -9,43 %; jeugd +1,70 %). Dat betekent een reële verarming van 16,7 miljoen euro.

Concreet betekent dit:

- Een stabiel subsidiekader garanderen door onverkort nakomen van de eigen subsidie-engagementen;
- Schrappen van de bepaling dat de decreten worden uitgevoerd “binnen de perken van de kredieten”;
- De evolutie van de middelen voor sociaal-cultureel werk in tijden van schaarste op gelijke tred houden met de evolutie van de Vlaams beleidskredieten. Bij het vrijkomen van middelen is een inhaalbeweging voor sociaal-cultureel werk prioritair.

Inzetten op alternatieve financiering

De economische realiteit motiveert organisaties en instellingen binnen sociaal-cultureel werk om steeds meer in te zetten op innovatieve en stimulerende vormen van **alternatieve financiering**. De Vlaamse overheid kan deze zoektocht van de deelsectoren mee begeleiden, ondersteunen en eventueel zichzelf aansluiten bij nieuwe financieringsmiddelen. Bovendien heeft het sociaal-cultureel werk een decennialange expertise opgebouwd rond een aantal fenomenen die vandaag in trek zijn: complementaire munten, crowdfunding, samenaankoopformules, coöperatieve organisatievormen, etc. Deze expertise kan zeker meer worden benut.

Versterken van structurele subsidies

Het sociaal-cultureel werk heeft meer ruimte nodig om zijn doelstellingen volledig uit te werken. Het **versterken van structurele subsidies** zou een grote verbetering betekenen voor de verwezenlijking van de langetermijnvisies van de sociaal-culturele organisaties en instellingen. Subsidies voor kortlopende projecten of proeftuinen geven belangrijke impulsen maar zullen nooit de duurzaamheid van structurele subsidies vervangen. Bovendien is het valoriseren van de resultaten na proefprojecten en de structurele inbedding (na positieve evaluatie en eventuele bijsturing) een noodzakelijk vervolgotraject dat al te vaak ontbreekt in de beleidsvoering.

Optimaliseren van de toekenningprocedures van subsidies

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om de **procedures rond de toekenning van subsidies te optimaliseren**. De activiteiten en de werking van sociaal-culturele organisaties en instellingen worden in de meeste gevallen gefinancierd vanuit diverse bronnen (o.m. door meerdere subsidie lijnen en eigen inkomsten). De logica van de ene subsidieverstrekker durft in de praktijk immers wel eens te botsen met deze van een andere subsidieverstrekker. Dikwijls wordt het begrip "dubbele subsidiëring" ook foutief gehanteerd in termen van het voorkomen dat organisaties voor hetzelfde doel twee of meer keer worden gesubsidieerd (het zogenaamde anti-cumulatiebeding). De sectorraad kan zich niet van de indruk ontdoen dat deze verplichtingen/verwachtingen vooral worden gevoed door de interne controlediensten binnen de administratie. Door – soms eerder wezensvreemde – controles op controles, komt de waterval aan systemen (nog te) dikwijls op de kop van de subsidieontvanger terecht.

Concreet betekent dit:

- De controles, voorwaarden en verantwoordingsverplichtingen moeten in verhouding staan tot het doel van de subsidie en de mate waarin de middelen hiertoe bijdragen. Voor een subsidie die groot genoeg is om de organisatie in staat te stellen om hiermee de werking of het project uit te voeren kunnen meer gedetailleerde regels gelden dan voor een hefboom- of impuls subsidie.
- We vragen ook uitdrukkelijk dat het tijdsplan van de besluitvorming wordt gevolgd (vooral bij projectsubsidies kennen organisaties soms veel later de beslissing dan voorzien is in de regels). Elke betrokken dienst (de vakadministratie, de vakminister, de Inspectie van Financiën, de minister van Begroting,...) moet zich inschrijven in het vooropgestelde tijdsplan.

Voorzien van geormerkte middelen voor lokaal cultuur-, jeugd- en buurtwerk

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vindt dat de verschuiving in taken en financiering tussen de verschillende bestuursniveaus onderling moet worden afgestemd met het belang van de sector als voornaamste zorg. Het overhevelen van bevoegdheden naar hogere of lagere bestuursniveaus mag in geen enkel geval besparingen betekenen in de middelen die rechtstreeks naar de sector gaan. **Vlaanderen moet lokaal cultuur-, jeugd- en buurtwerk blijven ondersteunen via (geormerkte) middelen** voor steden en gemeenten. Daarnaast kunnen de provincies en de Vlaamse Gemeenschap een ondersteunende functie opnemen op bovenlokaal niveau door het faciliteren van initiatieven die vragen om schaalvergroting en het ondersteunen van de landelijke structuren.

Een dynamisch evenwicht binnen de sector stimuleren

In het sociaal-cultureel werk is het belangrijk dat ook jonge en nieuwe organisaties en actoren kansen krijgen om zichzelf te ontwikkelen en de sector mee te blijven **dynamiseren**. De beperkte middelen zorgen echter voor een budgettair spanningsveld tussen de eerder gevestigde spelers en de nieuwkomers. De Vlaamse overheid moet streven naar een voortdurend evenwicht tussen het belang van de continuïteit in de ondersteuning van een sociaal-cultureel middenveld enerzijds en het manifest kansen geven aan vernieuwing – binnen én buiten de bestaande organisaties- anderzijds.

7. Wettelijk kader

Decreten op basis van duurzaamheid, betrokkenheid en betrouwbaarheid

Zowat alle decreten in het sociaal-culturele domein werden de afgelopen legislatuur bijgesteld. In de meeste gevallen ging het om een actualisatie of het wegwerken van problemen, waarbij ook de duurzaamheid en de continuïteit van de beleidsvoering centraal stond. De sectorraad pleit inderdaad voor een behoedzame benadering van de aanpassing van decreten.

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om in de volgende legislatuur vooral **duurzaamheid, betrokkenheid en betrouwbaarheid** als maatstaven te nemen voor het decretale werk: duurzaamheid in de beleidsvoering, betrokkenheid van sectoren en organisaties bij de uitvoering en bijsturingen van de decreten en betrouwbaarheid in de wijze waarop de overheid de decreten uitvoert en de afspraken nakomt.

Concreet betekent dit:

- Transparantie in de uitvoering van en de communicatie over de decreten;
- Eventuele bijsturingen baseren op onderbouwde en overlegde beleidsintenties op basis van niet bij voorbaat politiek gebetoonde afspraken;
- Het monitoren van de effecten van de recente grondige wijzigingen aan (vooral) het decreet op het lokaal cultuurbeleid en het Participatiedecreet.

Afstemmen met andere beleidsdomeinen

De verkokering en het versnipperde beleid op Vlaams niveau is noch transparant noch gebruiksvriendelijk. De sectorraad vraagt dat de Vlaamse overheid coherentie nastreeft in een duurzaam beleid rond sociaal-cultureel werk. **Onderlinge afstemming en overleg** binnen en buiten het beleidsdomein is daarbij cruciaal. We vragen dat in de volgende legislatuur specifiek werk wordt gemaakt van een brugbeleid. Er moet gezocht worden naar manieren waarop de overheid de samenwerking tussen organisaties uit verschillende domeinen, levenssferen en doelgroepen kan faciliteren. De conceptnota cultuureducatie (Groeien in cultuur) uit de vorige legislatuur was hiertoe een aanzet. Net zoals organisaties zich op het terrein in steeds wisselende netwerken begeven, verwachten we dat ook de administraties een soortgelijk dynamisch kader kunnen hanteren.

Concreet betekent dit:

- Zowel op politiek als op administratief niveau overleggen met andere domeinen over opportuniteiten voor sociaal-cultureel werk;
- Open en dynamische beleidsafspraken maken die voldoende ruimte blijven geven om hieraan op maat van sectoren en organisaties invulling te geven;
- Afstemming tussen de betrokken entiteiten binnen het beleidsdomein CJSM om krachten te bundelen en efficiënt te handelen.

Beleidsparticipatie vanuit de sector versterken

Bij de opmaak en evaluatie van de Vlaamse regelgeving speelt de sector een actieve rol. Zo kan het beleid aansluiten bij het werkveld en worden efficiëntiewinsten geboekt. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk waardeert de huidige mogelijkheden tot **beleidsparticipatie** maar meent dat er nog ruimte is voor verbetering. Vaak ontbreekt de tijd om voorstellen grondig te bekijken en blijft de sectorraad te lang in het ongewisse. Daarom vraagt hij sneller vroeger betrokken te worden in het regelgevingsproces.

Slagkrachtige beleidsbeïnvloeding en monitoring van federale en Europese wetgeving

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk ondervindt op het terrein de gevolgen van federale en Europese wetgeving (o.a. fiscaliteit en BTW, vrijwilligersstatuten, auteursrechten, wet overheidsopdrachten, wet marktpraktijken, etc.) en vraagt om **slagkrachtige beleidsbeïnvloeding en monitoring** vanuit Vlaanderen. Een gecoördineerde en gerichte bundeling van krachten tussen de sectoren en de administratie zorgt voor een efficiënte opvolging van beleidsontwikkelingen.

(3) FOV (2012). Boekstaven 2012, Brussel.

(4) EVC = erkennen van competenties / elders verworven competenties / eerder verworven competenties.

**Memorandum
2014-2019
Vlaamse
Sportraad**

12 speerpunten voor de sport

De sportsector is een vitale, gezonde, maatschappelijk wervende en verbindende sector met een groeiende economische betekenis. Vlaanderen moet een stimulerend sport- en bewegingsbeleid blijven voeren, lokaal en landelijk via steden en gemeenten, sportfederaties en sportclubs en internationaal via een ambitieus topsportklimaat. Beleidsmatig is sport zowel een middel als een doel.

Het sportbeleid steunt op de participatie en op het initiatief van geëngageerde burgers, maar de overheid heeft als opdracht om de participatie door zoveel mogelijk mensen met alle beschikbare middelen te bevorderen. Om dit te realiseren, komt de overheid ondersteunend tussen waar mogelijk. Ze reguleert waar echt nodig en stuurt aan zonder te bevoogden.

Sinds de Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media zijn memorandum 2009-2014 aan de Vlaamse Regering presenteerde, is er in het Vlaamse sportlandschap behoorlijk wat veranderd. Beleidsmakers en –uitvoerders hebben niet stilgezeten, getuige onder meer de nieuwe regelgeving rond lokaal sportbeleid, tewerkstelling, planlasten, antidoping, gezond en ethisch sporten, maar ook de beleidsnota's breedtesport en topsport, de conceptnota's gezond sporten en G-sport, die allemaal consequent verder moeten worden uitgevoerd in de volgende regeerperiode. Ook de reeds genomen initiatieven rond sportinfrastructuur en de sportdatabank moeten verder worden uitgebouwd. In budgettair krappe tijden werden de sportkredieten grotendeels gevrijwaard. Volkomen terecht. De sportsector ondersteunt immers op een unieke manier de brede doelstellingen van de Vlaamse Regering voor een actief, gezond en leefbaar Vlaanderen.

Heel wat actiepunten uit vroegere memoranda van de Vlaamse Sportraad werden in beleid omgezet. Dat neemt niet weg dat de Vlaamse Sportraad een actuele agenda voor sport aan de nieuwe Vlaamse Regering voorlegt. Met dit nieuwe, kernachtige memorandum wil de Vlaamse Sportraad kernthema's naar voren schuiven die het sportbeleid de komende regeerperiode moeten aansturen:

12 SPEERPUNTEN VOOR DE SPORT.

Het Vlaamse sportbeleid kent een traditie van beleidsondersteunende documenten (beleidsnota's, beleidsbrieven, actieplannen, conceptnota's, strategisch plan,...). De onderstaande thema's zijn daarin perfect inpasbaar. Het gaat om uitsluitend Vlaamse bevoegdheden, zodat de speerpunten op eigen kracht in het Vlaamse sportbeleid kunnen worden geïntegreerd.

1. Bewegen, meedoen, presteren

Een driesporenbeleid blijft nodig voor de sport in Vlaanderen, uitgaande van een totaalvisie op:

- bewegen: lichaamsbeweging als gezonde en actieve leefstijl voor en door allen;
- meedoen: participatie aan georganiseerd sporten in clubs en federaties, als belangrijke sociale netwerken, en aan anders georganiseerde vormen van sport;
- presteren: competitie- en topsport, ook in een internationale context (deelnemen en organiseren).

De drie sporen zijn niet tegengesteld aan elkaar, maar elk spoor vereist een specifiek en dynamisch Vlaams beleid.

Sporen twee en drie maken de kern uit van het Vlaamse Sportbeleid. Sport als doel is het prerogatief van het Vlaamse sportbeleid. Sport als middel is een belangrijke, maar geen exclusieve opdracht voor het sportbeleid. Wanneer sport als middel wordt ingezet dient dit in een beleidsoverschrijdende context te gebeuren, kaderend in bredere doelstellingen voor Vlaanderen en met beleidsoverschrijdende afspraken.

2. Bewegingsarmoede als bedreiging voor de volksgezondheid

Deelnemen aan sport en beweging heeft een positieve invloed op het BNW (Bruto Nationaal Welzijn). De sportsector moet mee worden ingezet om gezondheidseffecten te realiseren. Het tekort aan beweging is een prioritair probleem en een taak voor de burger, de overheid en de markt. Het probleem is ongelijkmatig verspreid in de samenleving. Specifieke (kansen)groepen met bewegingsarmoede moeten meer aandacht krijgen. Het stimuleren tot sportief bewegen is relatief goedkoop en efficiënt. Een eigen creatieve aanpak voor en door burgers, in de eigen dagelijkse, lokale leefomgeving moet door de overheid op innoverende wijze gestimuleerd worden. Nauwere samenwerking is vereist met de gezondheidssector. De Vlaamse minister van Sport en de Vlaamse minister van Volksgezondheid en Welzijn dragen in deze samenwerking een gedeelde verantwoordelijkheid. Hierbij dient te worden bewaakt dat de (schaarse) sportbudgetten effectief voor sport worden gebruikt en dat voor sport als middel andere budgetten worden vrijgemaakt. Eveneens wordt zo een versnippering van beleid en projecten tegengegaan.

Maar ook de Vlaamse minister van Onderwijs moet betrokken worden. Inzicht in de voordelen van fysieke activiteit en preventie van bewegingsarmoede moeten in het curriculum komen van alle opleidingen in de gezondheidssector, met specifieke aandacht voor de medische en paramedische opleidingen. Vooral de eerstelijnsgezondheidszorg via de huisartsen zou aandacht moeten hebben voor gezonde lichaamsbeweging, zowel preventief als curatief. Nu Vlaanderen toenemende bevoegdheden krijgt in het gezondheidsbeleid, moet de kans worden benut om een beleid van gezond bewegen daar uitdrukkelijk in op te nemen.

3. Ruimtelijke ordening en infrastructuur voor sport en beweging

Vlaanderen moet in sportinfrastructuur investeren op basis van een geïntegreerde visie, objectieve criteria en onderbouwde kennis. Naast nieuwbouw, moet er ingezet worden op renovatie en innovatie op vlak van beschikbare accommodatie en publieke ruimte. Duurzaamheid in bouw en beheer moet de stelregel zijn. Er is behoefte aan beweegvriendelijke en uitnodigende publieke ruimte. Ruimtelijke ordening moet systematisch aandacht hebben voor sporten en bewegen. Diverse overheden moeten de beschikbare groene ruimte optimaal openstellen voor recreatie en (natuurgebonden) sporten. In dossiers rond ruimtelijke ordening moet er overleg zijn met de sportsector, inclusief de sportraden. De Vlaamse overheid moet de aanleg van beweegvriendelijke woon- en leefomgevingen stimuleren, bijvoorbeeld met modelprojecten, en moet aandacht hebben voor de populariteit van recreatieve sporten, zoals fietsen en lopen. De recreatiedruk en onveiligheid van en door fietsers moet worden opgevangen met permanente of tijdelijke afgesloten fietsomlopen. Sportinfrastructuur in scholen moet na de schooluren toegankelijk zijn voor de gemeenschap, zeker wanneer die infrastructuur met gemeenschapsgeld is opgericht. Rond de exploitatie en het onderhoud van gedeelde sportinfrastructuur in scholen moet de overheid mee naar goede praktijken en betaalbare formules zoeken voor alle betrokkenen. Om een optimaal gebruik mogelijk te maken moet bij elke infrastructuur die voor sportdoeleinden wordt gebouwd de sportsector van bij de planningsfase betrokken worden. Grote sportinfrastructuurwerken voor professionele sport moeten met maximale inbreng van de commerciële sector gerealiseerd worden. In de Vlaamse Gemeenschap zijn inspanningen op het gebied van zwembaden (bouw én onderhoud) nodig. Om de positieve beheerseffecten van schaalvergroting te stimuleren, geeft de Vlaamse overheid enkel steun indien er intergemeentelijk en/of regionaal wordt samengewerkt.

4. Sport in een diensteneconomie

De sport moet in een diensteneconomie een prominente plaats innemen. Er moet een methodologie worden ontwikkeld om het economische effect en de toegevoegde waarde van de sportsector (productie en consumptie van sportgoederen en –diensten) voor Vlaanderen in kaart te brengen (vergelijk de satellietrekening voor toerisme) en maximaal te benutten. Toeristische en lokale effecten van breedtesport en topsport moeten beter worden uitgespeeld. Er moeten niches worden aangeboord in de organisatie van nationale en internationale top- en breedtesportevenementen, aangepast aan de schaal van Vlaanderen, met een minimale, duurzaam uitgewerkte behoefte aan nieuwe infrastructuur en met een optimale inzet van reeds beschikbare middelen. De sociale en economische waarde en de inbreng van de honderdduizenden vrijwilligers in de sportsector moet naar waarde geschat en blijvend erkend worden.

5. Een begeleidende rol voor de overheid

Voor de overheid als regisseur is in de eerste plaats een begeleidende, ondersteunende en motiverende rol weggelegd, zonder te vervallen in administratieve overlast. De lokale actoren steden en gemeenten, clubs en federaties moeten zelf accenten kunnen leggen, naar eigen inzicht en mogelijkheden. Veel sportgerelateerde dossiers vereisen verregaande vormen van samenwerking door alle sportactoren. De Vlaamse overheid stuurt nieuwe partnerschappen aan en verspreidt goede praktijken als dienstverlenend kenniscentrum. De Vlaamse overheid moet nagaan of de huidige kerntaken en structuren decretaal correct/conform, maximaal efficiënt en effectief zijn voor haar sportbeleid. Het Vlaamse sportbeleid is zuinig en efficiënt, met duidelijke keuzes, na overleg met de sector en op basis van uniforme ken- en kerncijfers uit databanken en onderzoek. Om de doelstellingen van het Vlaamse sportbeleid optimaal te realiseren is het aangewezen een doorlichting te maken van de huidige subsidiestromen. Voor vernieuwing en creatieve impulsen moet steeds ruimte blijven.

6. Een lokale verankering van het sportbeleid

Lokale overheden moeten een eigen lokale sportdienst behouden, aangestuurd door deskundige sportambtenaren. Die lokale verankering zorgt voor een direct contact met de sportbeoefenaars en hun organisatievormen en voor een sportbeleid op maat van de burger. Op die manier blijven de lokale besturen in staat om een sportbeleid te plannen mede vanuit eigen inzichten en ervaring. De lokale sportdienst moet samen met de sportfederaties en de sportclubs een hefboom blijven om maximaal tegemoet te komen aan de noden en verwachtingen van burgers en verenigingen.

7. Onderwijs als opstap naar levenslang sporten

Het onderwijs vervult een essentiële rol om jongeren naar een actieve en sportieve leefvorm te begeleiden. Het vak 'lichamelijke opvoeding' is terecht bij decreet een vak van de basisvorming waardoor alle jongeren wekelijks minstens twee uren bewegingsopvoeding moeten krijgen. Daarenboven is het aanbevolen dat in het basis- en secundair onderwijs bijkomend één uur bewegingsactiviteiten per dag de minimumnorm wordt. Iedere leerling die uit het secundair onderwijs komt, moet gemotiveerd zijn om levenslang op een gezonde manier te bewegen. De Vlaamse overheid moet zich herbronnen over haar beleid voor schoolsport, teneinde lokale schoolsportleerkrachten, de belangrijkste en onmisbare actoren, en –initiatieven te herwaarderen en zoveel mogelijk leerlingen tijdens en buiten de schooluren aan het sporten te krijgen.

8. Kwaliteit door gekwalificeerde trainers

De Vlaamse overheid moet blijven streven naar optimale pedagogisch en sporttechnisch gekwalificeerde begeleiding in de sport, via een innoverend en op behoeften gesteund beleid van de Vlaamse Trainersschool. De sportsector moet beter gebruik maken van bestaande opleidingen en (na)vorming binnen de Vlaamse overheid, voor professionelen, semi-agorale werkkrachten en vrijwilligers. Er moeten meer sportpedagogisch geschoolde begeleiders en trainers worden opgeleid, om in het tekort aan kwaliteit te voorzien, vooral in de jeugdsport. De begeleiding van klanten in private sportcentra moet in handen zijn van gekwalificeerd personeel. Maximale officiële tewerkstelling, een volwaardig statuut, een statuut voor de semi-agorale sportbegeleider en een ernstige vergoeding voor trainers zijn maatregelen die daartoe bij moeten dragen.

9. Topsport en financiering

Grote sportinfrastructuurwerken voor topsport komen alleen voor Vlaamse overheidssteun in aanmerking indien zij passen binnen de visie van het Topsportactieplan Vlaanderen III en voldoen aan de voorwaarden die daarin beschreven staan. Het Topsportactieplan Vlaanderen III moet integraal worden uitgevoerd. Vlaanderen en de Vlaamse atleten moeten in de topsport internationaal herkenbaar zijn, als erkenning voor de Vlaamse investeringen. Indien de Vlaamse overheid in topsport blijft investeren, moet daar een tussenkomst van de commerciële sector tegenover staan.

10. Ethisch sporten

Vlaanderen moet het ethisch verantwoord sporten blijven bevorderen in al zijn facetten, inclusief de integriteit van de (jonge) sportbeoefenaar en een correct en transparant beheer en beleid door sportorganisaties. Vlaanderen moet een voortrekkersrol in de bestrijding van onethische aspecten van sport, ook in een Europese en internationale context, kracht bij zetten. Het antidopingbeleid moet verdergezet worden, onder meer met bijzondere aandacht voor het gebruik en verspreiding van dopingmiddelen in fitness- en bodybuildingcentra.

11. Volle bevoegdheid voor de sport in Vlaanderen

Alle sportdossiers, sportbudgetten en sportregelgeving moeten onder de volledige en exclusieve bevoegdheid vallen van de Vlaamse minister van Sport. Het Vlaams sportbeleid moet rekening houden met de specifieke situatie in Brussel. Dit vraagt een partnerschap tussen de Vlaamse overheid (inclusief de Vlaamse sportorganisaties) en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) op basis van gestructureerd overleg. In het investeringsbeleid werken de Vlaamse overheid, de VGC en het Brussels Gewest nauw samen aan een planmatige investering in Brusselse sportinfrastructuur. Op het federale en Europese niveau behartigt de Vlaamse minister van Sport de belangen van de sportsector in alle materies die rechtstreeks of onrechtstreeks met het sportbeleid te maken hebben.

12. Sportparticipatie en fysieke fitheid als graadmeter

Het effect van het Vlaamse sportbeleid wordt beoordeeld op basis van de duurzame sportparticipatie door de bevolking, het netwerk van georganiseerde en andersgeorganiseerde sport, de gerealiseerde sportinfrastructuur in Vlaanderen, en de impact van sport en beweging op de fysieke fitheid.

Ten slotte

De positieve en vormende waarde en de sociale rol van sport en bewegen verdienen permanente aandacht en ondersteuning. Een club- en verenigingsvriendelijk klimaat is daarvoor onmisbaar. Elke (kandidaat-)sportbeoefenaar moet optimale kansen krijgen om te participeren.

De Vlaamse Gemeenschap moet de bewaring en ontsluiting van het erfgoed van de sport blijvend ondersteunen, onder meer door een museumwerking voor de sport en door archivering.

Om dat alles te realiseren, ontwikkelt een performant sportbeleid transversale verbindingen met, en deskundige vertegenwoordiging in andere sectoren zoals onderwijs, gezondheid en welzijn, tewerkstelling, ruimtelijke ordening, toerisme,...

De Vlaamse minister van Sport stuurt aan op nauwe samenwerking tussen kabinetten, departementen, administraties en andere diensten. Zo blijft de sport een krachtige hefboom voor een toekomstgerichte samenleving, zoals Vlaanderen die mee gestalte wil geven.

**Memorandum
2014-2019
Sectorraad
Media**

1. Prioriteiten

Expliciteren en beargumenteren van beleidsdoelstellingen

Een **doeltreffend en coherent mediabeleid** begint bij het expliciteren van de doelstellingen. Voor de Sectorraad Media zijn **fundamentele doelstellingen**:

- het streven naar een divers, kwaliteitsvol media-aanbod;
- het aanbieden van voldoende Vlaamse content van hoge kwaliteit;
- het bereiken van alle burgers;
- een economisch evenwichtige en duurzame sector;
- het inspelen op zowel nieuwe technologische als sociodemografische evoluties;
- een effectieve en efficiënte openbare omroep.

De Vlaamse overheid moet haar keuzes voldoende beargumenteren. Op basis van die analyse kan bekeken worden hoe de beleidsdoelstellingen op een efficiënte en coherente manier gerealiseerd kunnen worden.

Bewaken van een gezond Vlaams media-ecosysteem

De mediasector vormt een belangrijk ecosysteem, zowel op gebied van financiering als op gebied van onderzoek en ontwikkeling van lokale content. Commerciële en niet-commerciële communicatie vormen op economisch vlak de spil van de mediasector. Deze belangrijke activiteit maakt de groei van bedrijven en organisaties mogelijk en creëert welvaart.

Evoluties op economisch en technologisch gebied van binnenuit (bv. verdere digitalisering en rationalisering) maar in de komende jaren vooral ook evoluties van buitenaf (bv. de toenemende invloed van internationale spelers en de opkomst van over-the-topcontent) kunnen **nieuwe opportuniteiten** genereren voor de mediagebruiker én voor de sector, maar **zullen** anderzijds ook **het huidige ecosysteem fundamenteel wijzigen**. De overheid dient deze twee aspecten in ogenschouw te nemen en op basis daarvan een beleid uit te stippelen dat op een genuanceerde manier met deze uitdagingen omgaat: **beschermen waar nodig, kansen geven waar mogelijk**.

- De Vlaamse overheid moet bij het uitstippelen van haar beleid steeds het belang van de mediagebruiker voor ogen houden. Zo moet gekeken worden hoe het lokale aanbod – en de kwaliteit en diversiteit daarvan – op de beste manier (verder) ondersteund kan worden. Specifiek voor de meest kwetsbare groepen, zoals kansarmen, senioren, kinderen en jongeren, is het van belang om ze doelgericht en op gepaste wijze te ondersteunen en te beschermen en om media toegankelijk te maken/houden. Goede praktijken van dergelijke bescherming, zoals de reclameregels voor minderjarigen en de opstart van het Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijdsheid, dienen als voorbeeld.
- Om een gezond Vlaams media-ecosysteem uit te bouwen en te behouden moet de Vlaamse overheid bij het uitwerken van het toekomstige mediabeleid nagaan welke plaats ze de verschillende actoren in het systeem kan bieden. Indien een divers en kwaliteitsvol lokaal aanbod – zoals

hierboven aangehaald – de doelstelling is, vereist dit immers een goed gedijende creatieve sector, een gezonde mix van een goed functionerende publieke omroep en commerciële aanbieders van omroepdiensten, én innovatieve, performante dienstverleners.

- De Sectorraad Media vraagt de Vlaamse overheid erover te willen waken dat het algemeen mediabeleid ten allen tijde flankerend is aan het specifieke regelingsbeleid. Het dient met bekwame spoed te worden uitgevoerd met het oog op gezonde en duurzame concurrentie en innovatie. Dit zal zowel economische groei als maatschappelijke duurzaamheid bewerkstelligen en eveneens de individuele mediagebruiker ten goede komen, o.a. door een kwalitatief aanbod en een concurrentiële prijszetting. Een effectieve en efficiënte marktregulering kan daarbij een hulpmiddel zijn.
- De Vlaamse Regering moet de belangen van de Vlaamse mediasector ook op andere bestuursniveaus verdedigen (zie ook hoofdstuk 8).

Omgaan met de verdere digitale (r)evolutie

De Vlaamse overheid heeft een rol te spelen in het omgaan met de druk die ontstaat op de traditionele print- en audiovisuele media door de **verdere digitalisering**. De focus van het mediabeleid moet daarbij liggen op **zowel het geven van kansen als het beperken van mogelijke risico's** voor zowel de professionele media als voor waardevolle semi- of niet-professionele mediavormen.

- De sectorraad vraagt ondersteuning van kwaliteitsvol geproduceerde content, zowel professionele als niet-professionele, door de producenten en auteurs ervan te ondersteunen.
 - Voor de professionele media moet de Vlaamse overheid de kwaliteit blijvend waarborgen, indien nodig door betere bescherming van producenten en auteurs, en daarnaast blijvend maatregelen nemen voor het beschermen en ondersteunen van het statuut en de werkomstandigheden van alle mediaprofessionals, voor welke media of platform(en) ze ook werken. Goede praktijken kunnen als voorbeeld dienen en uitbreiding vinden.
 - Voor de semi- of niet-professionele media vraagt de sectorraad inspanningen om ook hier de diversiteit en de kwaliteit te verhogen, en daarnaast aan kleinere, niet-professionele spelers de kans te geven bij te dragen tot inhoudelijke innovatie.
- De nieuwe digitale realiteit heeft ook impact op de traditionele verdienmodellen in de mediasector en daarmee mogelijk ook op het kwaliteitsaanbod dat hiermee gepaard gaat: het brengen van kwaliteit kost immers geld, in welk medium dan ook. Dergelijke verdienmodellen zijn daarnaast zelf een belangrijke financieringsbron voor vernieuwing en innovatie. De overheid moet daarom het juiste kader voorzien op juridisch, economisch en inhoudelijk vlak opdat een kwalitatief en toegankelijk aanbod mogelijk blijft op elk medium, tijdens maar ook na de introductie van vernieuwing.

- Nieuwe reclametechnieken die door de digitale evolutie mogelijk worden gemaakt, zoals gerichte reclame, zijn in volle ontwikkeling. Door hieraan mee te bouwen, kan Vlaanderen zich op de wereldkaart zetten.

De Sectorraad Media roept daarom de Vlaamse Regering op nadrukkelijk aandacht te besteden aan de financiering en kwaliteit van de Vlaamse mediasector om die een gezond toekomstperspectief te bieden (zie ook hoofdstuk 4).

2. Wettelijk kader en toezicht

Coherent beleid omzetten in kwalitatieve regelgeving

- De sectorraad vraagt de overheid een beleid te voeren waarbij goed wordt nagegaan hoe een beleidslijn in één mediadomein impact genereert op andere domeinen. De **verschillende beleidsonderdelen moeten elkaar bevorderen** en zeker niet tegenwerken. Een aandachtspunt is bijvoorbeeld de verschillende pijlers van het opleidingsaanbod door verschillende actoren (audiovisuele luik van de MediAcademie (onderdeel van MediArte), Vlaams Audiovisueel Fonds). Deze moeten complementair blijven en inspelen op de noden van de sectoren. Actoren van buiten het creatieve- of mediaveld die zich op deze terreinen wensen te begeven, zoals Flanders Investment and Trade (FIT), moeten gestimuleerd worden aansluiting te vinden bij de mediasector en compatibel te zijn met bestaande actoren zoals het Mediafonds.
- Het omzetten van de prioriteiten en vertalen van het mediabeleid in **kwalitatieve en efficiënte regelgeving** blijft van groot belang.

De principes van vrije meningsuiting, vrijheid van informatie en mediapluralisme, zowel voor professionele als niet-professionele aanbieders van informatie, vormen het uitgangspunt. De sectorraad stelt in dit verband vast dat de mediaconcentratie –althans wat betreft de professionele media- in Vlaanderen ook in de voorbije regeerperiode sterk is verhoogd. De Sectorraad Media vraagt dat de Vlaamse Regering de structurele wijzigingen in het medialandschap volgt en, waar nodig, er op inspeelt, zodat mediapluralisme gegarandeerd zou blijven.

De Sectorraad Media vraagt, waar nodig, stimulerende en vertrouwenwekkende maatregelen die proportioneel, doeltreffend en maatschappelijk relevant zijn.

- Enkel waar nodig kan er restrictief worden opgetreden. Bependingen op de basisprincipes ontstaan vanuit de zorg voor een evenwichtig, kwaliteitsvol en leefbaar medialandschap dat inspeelt op een veranderende maatschappij en vanuit aandacht voor het welzijn en de kwetsbaarheid van bepaalde doelgroepen.
- In het licht van de wijzigende economische en technologische karakteristieken van de sector is het belangrijk dat de regelgeving snel herzien kan worden. Er mag echter niet aan kwaliteit en/of rechtszekerheid worden ingeboet. Zo blijven een heldere structuur en een consistent en consequent begrippenkader van belang.

- Er moet aandacht zijn voor transparantie en de juiste allocatie van verantwoordelijkheden, ook tussen de verschillende bestuursniveaus (zie ook hoofdstuk 8).
- Administratieve overlast moet worden vermeden.

Aandacht voor de relatie met de toezichthouder

- De Sectorraad Media dringt nog steeds aan op het toevoegen van een aantal bijkomende procedurele bepalingen aangaande de **Vlaamse Regulator voor de Media (VRM)** in het licht van de **rechten van de verdediging** (in extenso toegelicht o.a. in het advies van de Sectorraad Media van 14 juli 2008, p. 7 punt 2.12 en p. 46-48).

Naast bepalingen aangaande een tegensprekelijk debat, reruns, de bewaring van uitzendingen, simultane monitoring, overgangsbepalingen en een verwittigingsprocedure, dringt de sectorraad in het bijzonder aan op een regeling wat betreft een **tijdige beroepsmogelijkheid** tegen beslissingen van de VRM. Indien dit nodig is moet de Vlaamse overheid hierop aandringen bij de federale overheid, bijvoorbeeld als dit bij het Hof van Beroep geïnstalleerd kan worden.

- De richtlijn Audiovisuele Mediadiensten (AVMD-richtlijn) dient zo dicht mogelijk gevolgd te worden. Indien de Vlaamse decreetgever beslist dat er een ruimere dan wel strengere **interpretatie** wordt gehanteerd dan de richtlijn voorziet, moet dit **beargumenteerd** worden en moet mogelijke verwarring over de te volgen interpretatie bij toepassing van de rechtsregels vermeden worden.

Een voorbeeld hiervan is de interpretatie door de VRM van de notie productplaatsing. De Vlaamse decreetgever zette de AVMD-richtlijn om in het Mediadecreet, dat in een liberalisering van de reclameregels voorziet. Het was daarbij de bedoeling om de richtlijn over commerciële communicatie zo nauwgezet mogelijk te volgen (cfr. Memorie van Toelichting bij het Mediadecreet) en dus zonder strengere regels op te leggen dan vereist. Een striktere interpretatie door de VRM van de productplaatsingsregels gaat hier tegenin. De Sectorraad Media meent dat een striktere interpretatie van deze regels niet gewenst is.

- In de komende beleidsperiode zullen waarschijnlijk nieuwe (voornamelijk buitenlandse of over-the-top) spelers een toenemende impact hebben op het Vlaamse medialandschap (zie ook hoofdstuk 1 en zie ook hoofdstuk 3).

Het is aan de regelgever, en bij uitbreiding aan de regulator, om in functie van deze evoluties de mogelijke bedreigingen en kansen correct in te schatten en daarnaar, op beargumenteerde wijze, te handelen. De overheid moet erover waken dat een **level playing field** blijft bestaan **tussen alle spelers**, in het bijzonder met betrekking tot de verplichtingen inzake Europese en Vlaamse (Nederlandstalige) producties in het programma-aanbod, en de mogelijke bijdragen tot de ontwikkeling en financiering van kwaliteitsvolle lokale content. Het regelgevend kader en de rol van de regulator moeten bepaald worden binnen het complexe geheel van binnen- en buitenlandse aspecten, waarbij de opvolging van de AVMD-richtlijn voor de regulator een belangrijk aandachtspunt moet zijn.

Bewaken van een leefbaar en gezond radiolandschap

Aangaande de complexe problematiek van de radiofrequenties vraagt de Sectorraad Media in de komende beleidsperiode aandacht voor een **objectief, breed kader op lange termijn**, zonder daarbij overhaaste beslissingen te nemen. De focus moet liggen op een **leefbaar en gezond landschap**, te realiseren via kwalitatieve regelgeving.

- De sectorraad vraagt hierbij specifiek aandacht voor de kansen die ontstaan uit de technische optimalisering van het frequentieplan (waarbij het van belang is dat de radio-omroepen over goede frequenties beschikken) en de zichtbare nood aan samenwerking binnen de sector van de lokale radio's. De versnippering van het radiolandschap in een dergelijk groot aantal radio-omroeporganisaties enerzijds en de voortdurende wijzigingen binnen de samenwerkingsverbanden anderzijds komt de leefbaarheid van de radiosector niet ten goede. Het zou dan ook aangewezen zijn om naast landelijke en onafhankelijke lokale radio-organisaties te voorzien in radio-organisaties die de samenwerkingsverbanden vervangen, rekening houdend met de bestaande onafhankelijke en netwerkradio's die reeds jaren actief zijn in de sector en verzekerd moeten zijn van hun behoud. Het uitbaten van zo een groep zal meer slagkracht geven en tevens zal het totaal aantal omroeporganisaties in aantal afnemen en overzichtelijker worden.
- In het kader van een gezond radiolandschap met voor iedere actor correcte, leefbare modaliteiten, kan er desgewenst voor worden geopteerd om in deze oefening ook de frequenties van de openbare omroep te bekijken. Ongeveer in dezelfde periode wordt er immers gewerkt aan de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT. Indien nodig moeten gepaste maatregelen genomen worden om deze oefening met de juiste voorbereiding en een afgestemde timing te kunnen uitvoeren. Dit gebeurt vanzelfsprekend met respect voor en behoud van de frequenties die de openbare omroep nodig heeft om haar opdracht naar behoren uit te voeren.
- Wat betreft de situatie in Brussel moet er gewerkt worden aan voldoende afstemming en communicatie met de partneroverheden.

3. Kansen geven aan Vlaamse lokale inhoud

- De Vlaamse mediagebruiker heeft baat bij kwaliteitsvolle lokale inhoud, zowel wat betreft audiovisuele media als geschreven pers. Daarom is een belangrijk aandachtspunt in de komende beleidsperiode het **versterken van de ontwikkeling en productie van lokale inhoud en creativiteit** door:
 - voldoende financieringsbronnen voor de productie van lokale inhoud met ruimte voor de valorisatie van verschillende exploitatiemogelijkheden;
 - een gezonde wisselwerking en een billijk evenwicht tussen de interne en onafhankelijke sector;
 - meer aandacht en middelen voor het proces van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe formats;
 - een billijke verdeling van rechten en inkomsten tussen de verschillende stakeholders (zie ook hoofdstuk 8);
 - het stimuleren van de export van de Vlaamse audiovisuele sector (zie ook hoofdstuk 8).

- Dat Vlaamse omroeporganisaties investeren in lokale audiovisuele producties, zorgt mee voor een kwaliteitsvol programma-aanbod voor de (Vlaamse) kijker. Dit werd en wordt door de Vlaamse overheid erkend en versterkt, onder andere door de oprichting van het Mediafonds in de schoot van het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF). De nieuwe Vlaamse Regering moet ook in de toekomst aandacht hebben voor de **uitdagingen** waarmee de **lokale creatieve en audiovisuele sector** sinds enkele jaren geconfronteerd wordt, zoals productiebudgetten die onder druk staan, de druk op het businessmodel van de commerciële omroepen, de nakende komst van internationale over-the-topspelers op de Vlaamse markt, en de groeiende concurrentie van buitenlandse spelers, televisieseries en formats (zie ook hoofdstuk 1 en 2).
- De nieuwe Vlaamse Regering moet voldoende aandacht hebben voor de **impact van internationale over-the-topspelers** op de lokale markt. Er wordt verwacht dat zij veel mediagebruikers zullen bereiken, wat kansen met zich meebrengt op vlak van de diversificatie van beschikbare content en de stijgende concurrentie tussen verschillende platformen. De verwachting is echter dat zij in verhouding veel minder in de lokale markt zullen investeren, wat een mogelijke fragmentatie van beschikbare middelen, exploitatiemogelijkheden en platformen, alsook de mogelijk ongelijke verdeling van de financiering van kwaliteitsvolle lokale inhoud tussen Vlaamse en internationale spelers met zich mee zal brengen.
- De Vlaamse overheid dient de risico's maar ook de kansen van al deze evoluties voor de Vlaamse mediasector te erkennen. Zij moet het **kader creëren** waarbinnen de lokale audiovisuele productiesector zich blijvend kan ontwikkelen en waarbij de Vlaamse culturele identiteit op het scherm behouden blijft. Hierbij dient men rekening te houden met de belangen van de mediagebruiker zowel als alle stakeholders, waarbij een constructieve samenwerking tussen alle partijen voorop zou moeten staan (zie ook hoofdstuk 1).

4. Aandacht voor commerciële communicatie

De rol van commerciële communicatie

In het media-ecosysteem heeft commerciële communicatie een specifieke economische, sociale en culturele rol.

- Reclame draagt zowel rechtstreeks als onrechtstreeks bij tot economische groei en tot waardecreatie, investeringen, tewerkstelling en grotere omzet.
- Vanuit consumentenstandpunt gezien kunnen communicatie en reclame dienen als bron van informatie. Ze geven consumenten de mogelijkheid om producten en diensten van verschillende aanbieders met elkaar te vergelijken en geïnformeerde keuzes te maken.
- Maatschappelijk gezien stimuleert reclame de creativiteit en productinnovatie. Bedrijven kunnen via reclame communiceren over hun O&O-investeringen en innovaties. Daardoor kunnen nieuwe producten van hogere kwaliteit beschikbaar komen voor consumenten.
- Reclame is voor media-actoren een zeer belangrijk financieringskanaal, waardoor reclame bijdraagt

tot mediapluralisme. Mede dankzij reclame-investeringen kan een breed scala van media zich ontwikkelen en staande houden in Vlaanderen. Zonder reclame zouden bijvoorbeeld de dagbladen hun prijzen aanzienlijk moeten verhogen en zouden allicht lokale audiovisuele producties geschrapt worden.

- Tot slot is reclame ook een werkinstrument voor allerlei instellingen, verenigingen, NGO's en andere maatschappelijke organisaties.

De Vlaamse overheid dient waar nodig rekening te houden met de noden van adverteerders om op een evenwichtige manier maatschappelijk verantwoorde reclame te ondersteunen. Bij het uitstippelen van het beleid dient ze commerciële communicatie met een open geest te benaderen. Dit geldt in het bijzonder voor het bereiken van de Vlaamse televisiekijker.

Reclame evolueert

Reclame maken in en rond media vormt een belangrijke bron van inkomsten voor allerlei omroeporganisaties. Met deze inkomsten wordt een groot deel van de Vlaamse mediasector die hoge kwaliteitsproducties voortbrengt gefinancierd. Specifiek voor de audiovisuele sector is het van belang dat het decretale kader rond reclame inspeelt op, en mee evolueert met nieuwe reclametechnieken aan de ene kant en het veranderend mediagebruik van de consument aan de andere kant. Daarenboven, en ter onderbouwing van mogelijke decretale aanpassing, is het zeer opportuun om via onderzoeksprojecten op korte termijn concreter beter zicht te krijgen op welke nieuwe reclamemogelijkheden technisch, commercieel en juridisch voorhanden zijn en/of ontwikkeld kunnen worden. Vanzelfsprekend dient hierbij ook rekening te worden gehouden met de bescherming van minderjarigen en het privéleven van de mediagebruiker.

Erkenning competenties JEP

De Sectorraad Media vraagt **erkenning voor de competenties van de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame (JEP)** inzake zelfregulatie voor reclame, en dit geplaatst binnen een ruimer kader van regulering en co-regulering.

Definities en grenzen

Op wetgevend gebied blijven **goede definities en grenzen** een belangrijke uitdaging. Naast de al aangehaalde productplaatsing, geldt dit ook voor wat betreft potentiële nieuwe reclamevormen zoals gepersonaliseerd adverteren of het 'on-line behavioural' adverteren. Omgekeerd moet er ook op een open en objectieve manier kunnen gepraat worden over mogelijk weinig effectieve en/of zinvolle regelgeving (bv. regels voor extra vermeldingen in reclame).

5 Professionalisering en opleiding

De oprichting van de MediAcademie in de vorige beleidsperiode heeft veel betekend voor de professionalisering van de geschreven perssector. Er is ook een uitbreiding naar de audiovisuele sector. Deze trend moet bestendig en waar nodig versterkt worden. Een **efficiënte werking van de MediAcademie** met oog voor de specificiteit van elke sector is in ieders belang. Er moet naar gestreefd worden dat een diversificatie van het opleidingsaanbod complementair aan elkaar is en waar mogelijk vanuit een gezamenlijke visie vertrekt (zie ook hoofdstuk 2).

Hetzelfde geldt voor de andere maatregelen die de overheid – met succes – heeft genomen en zal nemen om het talentmanagement binnen de sector te versterken. Deze maatregelen gericht op het **aantrekken en stimuleren van talent** zijn van groot belang voor de sector. Deze mogen niet al te zeer versnipperd raken en dienen in overleg met alle spelers te worden uitgewerkt, maar moeten tegelijk vanuit een dynamische kijk op het opleidingsaanbod vertrekken, met een combinatie van naast de meer klassieke cursussen ook betaalde stageplaatsen, workshops, on-the-job training, train-de-trainer-concepten etc.

6 Onderzoek en innovatie

- Het mediabeleid van de Vlaamse overheid is in veel sterkere mate dan voorheen **evidence based policy**, hetgeen de relevantie, de transparantie en de impact van dit beleid verhoogt. Onderzoek leidt bovendien niet enkel tot onderbouwde regelgeving, maar kan eveneens dienen als basis voor haalbare en gedragen initiatieven op het terrein zelf. De sectorraad vraagt dat de nieuwe Vlaamse Regering **op de ingeslagen weg** zou **verdergaan**, enerzijds door het blijven financieren van beleidsrelevant onderzoek, en anderzijds door het eventueel versterken van de onderzoeksopdracht van de VRM.

Zo vroeg en kreeg de Sectorraad Media in aanloop van de huidige beleidsperiode de nodige middelen om een gedegen advies uit te kunnen brengen over de beheersovereenkomst met de VRT, werd het bestaande wetenschappelijke onderzoek al beter gecoördineerd en werden heel wat beleidsvoorbereidende en beleidsuitvoerende studies gefinancierd. Het Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijsheid en het Steunpunt Media zullen ook aanzienlijk bijdragen tot het coördineren en aggregeren van mediastudies met beleidsrelevantie.

- Het overheidsinitiatief MiX, het expertisecentrum rond media-innovatie, is een waardevol instrument waardoor Vlaanderen over financiële middelen en expertise komt te beschikken om onderzoek en innovatie in de mediasector te stimuleren. Het MiX zorgt bovendien ook voor een goede samenwerking tussen de sector en de academische partners. De Sectorraad Media vraagt de nieuwe Vlaamse Regering om op basis van een **evaluatie van de werking van het MiX** dit initiatief te bestendigen en waar nodig bij te sturen. Zo zou er bijvoorbeeld plaats moeten zijn voor andere dan (louter) technologische innovaties (zoals innovatie op gebied van inhoud en format), kunnen er

meer kansen gecreëerd worden voor kleinere spelers en stelt de sectorraad voor om alle stakeholders te betrekken bij de werking van het expertisecentrum.

7. Informatie en communicatie

In de huidige beleidsperiode wordt er tweejaarlijks een Staten-Generaal van de Media georganiseerd. De Sectorraad Media vindt dit een waardevol initiatief, waaraan het ook in de toekomst graag zijn medewerking verleent, o.a. bij het uitdenken van en/of mee voorbereiden van thema's.

Belangrijke voorwaarden hierbij zijn evenwel dat iedere actor en deelnemer een duidelijk beeld heeft van de doelstellingen, dat de impact ervan gemeten kan worden en dat de opvolging nadien voldoende gecommuniceerd wordt. De **omkadering van een evenement** waarop de sector aan het woord kan komen en hete hangijzers besproken kunnen worden, is cruciaal.

8 Internationaal

Relatie met andere bestuursniveaus

Het Vlaamse mediabeleid wordt voor een groot deel bepaald door evoluties op globaal, Europees en Belgisch niveau. Bij deze relaties ondersteunt de sectorraad het subsidiariteitsprincipe, maar verwacht hij tegelijk dat de **Vlaamse overheid een actieve rol** speelt in het behartigen van de belangen van zowel de Vlaamse mediagebruiker als van de Vlaamse mediasector.

- Een aantal **internationale evoluties** die in de volgende beleidsperiode zeker van belang zullen zijn en die aldus door de Vlaamse overheid moeten worden voorbereid en gevolgd, zijn:
 - de mogelijke herziening van de AVMD-richtlijn;
 - de voorgestelde Connected Continent regulering
 - het groenboek 'Green Paper on Preparing for a Fully Converged Audiovisual World: Growth, Creation and Values' van de Europese Commissie;
 - in relatie met het bovenstaande, de manier waarop Europees opererende mediadiensten (bijvoorbeeld over-the-topdiensten) zullen worden gereguleerd;
 - het tweede digitale dividend zoals dit op de volgende Wereldradiocommunicatieconferentie zal worden vastgelegd;
 - mogelijke verdere Europese maatregelen inzake de reallocatie of deling van radiospectrum dat nu exclusief aan terrestriële radio- en televisiediensten is toegekend, en/of stappen in de richting van een algehele convergentie van omroep en breedbanddata.

- Wat betreft de **relatie met het federale niveau**, benadrukt de sectorraad het belang van volgende thema's:
 - transparantie over de billijke vergoeding en verdeling van intellectuele rechten (zie ook hoofdstuk 3);
 - de gevolgen voor de gehele mediasector van een eventuele heffing van RSZ-bijdragen op de auteursrechtelijke vergoeding van acteurs en auteurs;
 - de verstreckende gevolgen van eventuele federale regelgeving met betrekking tot de netneutraliteit, met name voor het aanbieden van over-the-topdiensten;
 - het statuut van de mediaprofessionals.

Beslissingen hierover moeten beargumenteerd worden en met inbreng van de sector tot stand komen.

Daarnaast wenst de sectorraad opnieuw te wijzen op de discrepanties tussen de federale wetgeving, de Vlaamse decreetgeving en bepaalde Europese jurisprudentie inzake verkiezingscommunicatie.

Het Vlaamse medialandschap in de wereld

Het stimuleren van de **export van de Vlaamse audiovisuele sector** dient een belangrijk aandachtspunt te zijn van de nieuwe regering. Vlaamse producties scoren steeds beter in het buitenland, zowel qua verkoop als op het gebied van het behalen van prijzen tijdens festivals. Het internationale economische en commerciële netwerk voor deze Vlaamse producties is evenwel nog erg precair en dient te worden **versterkt**. Een toename van de export van televisieformats en/of televisieproducties betekent een belangrijke stimulans voor de lokale audiovisuele sector. Bovendien wordt hierdoor in belangrijke mate de Vlaamse identiteit in het buitenland ondersteund.

9. Mediawijsheid

Mediawijsheid is voor de Sectorraad Media bij uitstek een transversaal thema, niet alleen omdat maatregelen ter verhoging van de mediawijsheid in verschillende aangrenzende beleidsdomeinen moeten worden genomen, maar ook omdat steeds meer sectoren van het private (bv. (para)sociale contacten) en publieke leven (rampen, politiek) worden gemedieerd via media en ICT waardoor er voortdurend **bruggen** moeten worden gebouwd **tussen het beleidsdomein media en andere beleidsdomeinen**.

- In de aflopende beleidsperiode is er al veel werk verricht, onder invloed van de conceptnota Mediawijsheid en de oprichting van het **Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijsheid**. De opstart van het centrum is achter de rug; nu moet het **uitgroeien tot een krachtdadig en performant instrument**. De Sectorraad Media vraagt de vooropgestelde proefprojecten alle kansen te geven, en oog te hebben voor de media-actoren bij de uitwerking ervan. De Sectorraad Media hoopt dat het Kenniscentrum zijn rol van ruimere netwerkorganisatie, die publieke en private sector en

werkveld verbindt, ten volle zal kunnen vervullen, en dat het daarbij ook de vinger aan de pols zal houden van innovaties in de mediasector die van belang kunnen zijn voor mediawijsheid, om waar nodig nieuwe initiatieven te ontwikkelen of bestaande bij te sturen. Tenslotte kan er ook nauwer samengewerkt worden met andere beleidsdomeinen, zoals Onderwijs en Welzijn die, een zeer belangrijke rol te vervullen hebben in het verhogen van mediawijsheid (zie ook hoofdstuk 9).

- De Sectorraad Media wenst te wijzen op zijn advies van 10 september 2009 aangaande mediageletterdheid en het advies van de Algemene Raad van de SARC van 20 juni 2012 over de conceptnota Mediawijsheid.
 - Voor kinderen en jongeren is de rol van het onderwijs niet te onderschatten. Binnen de schoolcontext is de leerkracht de belangrijkste schakel en moeten de competenties en vaardigheden van de leerkrachten alsook de concrete tools een belangrijke prioriteit zijn. Naast het onderwijs, speelt ook het informeel leren een grote rol. Het gaat dan voornamelijk om sociaal-culturele verenigingen, volwasseneneducatie (o.a. Vormingpluscentra), bibliotheken, jeugdorganisaties, VDAB-opleidingen,... Het is aan de overheid om hierrond beleidslijnen uit te stippelen en aan de organisaties zelf om daar vervolgens mee aan de slag te gaan. De link tussen informele trajecten en het formeel leren kan beter gelegd worden.
 - Meer dan wie ook zijn de ouders de spin in het web van mediawijsheid voor kinderen en jongeren. Zij hebben verbindingen met zowel de vrije tijd als de school. De SARC vraagt dat ouders erkend worden in hun nood aan informatie en dat zij voldoende toegang hebben tot begeleiding.
- Bij dit alles wil de Sectorraad Media de klemtoon enerzijds leggen op het benaderen en **begeleiden** van de meer **kwetsbare groepen**, en anderzijds op de gelijktijdige aandacht die moet worden besteed aan én **functionele geletterdheid** (het kunnen gebruiken van bepaalde media, technische vaardigheden) én **kritische vaardigheden** (bv. met betrekking tot privacy, reclame etc.), én het **plezier in het maken en consumeren** van media voor alle jongeren. Wanneer de nadruk te zeer op één van deze aspecten ligt, dreigen jongeren immers te zullen afhaken, terwijl het ontbreken van één of meerdere van deze dimensies de kloof tussen de wel en de niet digitaal vaardigen alleen maar zal vergroten. Daarnaast is mediawijsheid ook: aandacht vragen voor de onlosmakelijke band tussen professionaliteit en kwaliteit enerzijds, en de kosten die daarmee gepaard gaan anderzijds.

10 Openbare omroep

De Sectorraad Media beklemtoont dat de publieke omroep een belangrijk instrument van het Vlaamse mediabeleid moet blijven. Indien sterk verankerd in de Vlaamse samenleving kan hij mee de Vlaamse culturele identiteit versterken, meebouwen aan een sociale, respectvolle en positieve samenleving, de democratie en een pluralistische uitwisseling van ideeën stimuleren, en de diversiteit in de samenleving aan bod laten komen.

- De nood aan een publieke omroep die bovenstaande doelstellingen nastreeft, wordt groter in een mediamarkt waarin landsgrenzen verdwijnen en waarbij buitenlandse content sterke druk zet op de lokale verankering van de mediasector en dus ook op de Vlaamse taal, cultuur en identiteit. De sectorraad vindt het daarom belangrijk dat de volgende Vlaamse Regering erop toeziet dat de publieke omroep voorziet in een kwalitatief, Vlaams contentaanbod voor de Vlaamse mediagebruiker. Bij het uitvoeren van deze opdracht wordt voldoende aandacht besteed aan een gezonde wisselwerking en een billijk evenwicht tussen interne en externe creatieve sector.
- Een publieke omroep moet volgens de sectorraad zowel identiteits- als diversiteitsversterkend werken in een fragmenterende Vlaamse samenleving, waarin bepaalde bevolkingsgroepen minder goed bereikt worden dan andere.
- De publieke omroep heeft een belangrijke opdracht op het vlak van mediawijsheid, zowel op het gebied van de functionele geletterdheid en het aanscherpen van kritische vaardigheden als in het stimuleren van creativiteit van kinderen en jongeren. Het is aangewezen dat de VRT hierin blijft samenwerken met de relevante partners, zoals de betrokken beleidsdomeinen (Media, Onderwijs etc.) en het Vlaams Kenniscentrum voor Mediawijsheid (zie ook hoofdstuk 9).
- De sectorraad wil een pleidooi houden voor een publieke omroep die marktversterkend werkt. Met het oog op de verankering en duurzame ontwikkeling van de Vlaamse mediasector, is het noodzakelijk dat de publieke omroep zijn positie aanwendt om onder meer via samenwerking met private omroepen, de schrijvende pers, productiehuisen en dienstverleners bij te dragen aan de economische en culturele duurzame ontwikkeling van het Vlaamse ecosysteem.

Colofon

Redactie

SARC

Iris Van Riet, Hanne Schuermans, Lieselotte Moortgat,

Liesbeth Lemiere, Nai Han Lau en Lieven De Clercq

Arenbergstraat 9, 1000 Brussel

www.sarc.be

02 553 41 91

Verantwoordelijke uitgever

Luk Verschueren

Grafische Vormgeving

Guy Adam

Facilitair Management, Digitale Drukkerij

Depotnummer

D/2013/3241/392

Uitgave

2014